

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
İLETİŞİM FAKÜLTESİ**

**KONU
RADYONUN KIBRIS TÜRK MÜZİK GURUPLARINA
ETKİSİ**

MEZUNİYET PROJESİ

**Danışman
Yrd. Doç Dr. Neriman Saygılı**

**Hazırlayan
Ender Vangöl
Radyo, Televizyon, Sinema
971121**

Lefkoşa 2001

ÖNSÖZ

2000 -2001 yılı Yakın Doğu Üniversitesi İletişim Fakültesi “Radyo Televizyon Sinema Bölümü” final tezimde “Radyo’nun Kıbrıs Türk Pop Müziğine ve Müzik Gruplarına Etkisi”ni araştırmak, Kıbrıs Türk müziği ve gruplarının gelişiminde Radyo’nun yerinin ve rolünün ne olduğunu irdelemek istedim.

Radyo’nun, dünyada, ülkemizde ve dolayısı ile güncel hayatta ne kadar önemli bir iletişim aracı olduğunu göz önünde bulundurarak, Kıbrıs Türk Müziğinin toplumumuzda oluşumu ve halk arasında yaygınlaşmasında oynadığı rolün araştırılması gereğine inandım ve tezimi müziğimizin yıllar içerisinde kat ettiği yolu araştırarak hazırladım. Böyle bir çalışmanın, ülkemizde Radyo’nun müziğimizin gelişimindeki işlevinin, en iyi şekilde yansması açısından gelecek nesillere ışık tutacağı kanısındayım.

Tez çalışmam esnasında kaynak bulmakta güçlük çekerken bulduğum kaynakların da düzenli ve sistemli olmayışı bu konuda yeteri kadar araştırma ve çalışmanın henüz tamamlanmış olmadığı gerçeğini bir kez daha ortaya çıkarmış oldu. Ancak ulaşabildiğim kaynak ve bilgiler bu konuda atılmış ilk adım olmaları bakımından gerçekten önem taşımaktadır. Bu başlangıcın Kıbrıs Türk müziğinin tarihçesini ve gelişimini öğrenmek ve geleceğe aktarmak bakımından önemli bir dönüm noktası olduğuna inanmaktayım.

Final tezimin hazırlanmasında bana her türlü bilgiye ulaşmamda yardımcı olan ve arşivinden yararlanmamı sağlayan, araştırmacı kimlikleriyle toplumumuza da ışık tutan değerli dostlar Hasan Çakmak ve Eralp Adanır’a, tezimi hazırlarken her türlü yardımı esirgemeyen tez danışmanım Yard. Doç.Dr. Neriman Saygılı’ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Haziran 2001

Ender Vangöl

GİRİŞ

Müzik kuşkusuz insan hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Müziksiz, tınısız bir yaşamı düşünmek imkansızdır. Yaşamımızın her anını dolduran, gerek televizyon gerek radyo ve gerekse arabamızdaki teypten sürekli dinlediğimiz müzik yaşamımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Özellikle toplumlar için müzik, biraz da kendi kültür ve gelenekleri ile özdeşleşen ve pekişen tınıları içermek anlamına gelmektedir. Bunun anlamı da, müziğin, toplumların aynası olarak gelenek ve göreneklerini ve sosyokültürel yapılarını yansıtması demektir.

Tezimin konusu olan “Radyo’nun Kıbrıs Türk Müziğine ve Müzik Gruplarına Etkisi”ni ele almamdaki en önemli etken Kıbrıs Türk Pop Müziğinin toplumumuzun bir yansıması olarak gelişimini araştırmaktır. Araştırmamın Birinci Bölümünü Dünya’da ve ülkemizde Radyo’nun teknik gelişimi ile paralel olarak toplumlara yansımalarını el aldım.

İkinci Bölüm’de ise “Kıbrıs’ta Müzik Grupları ve Radyo’nun Müzik Çalışmalarına Etkileri” başlığı ile Kıbrıslı Türkler tarafından bugüne kadar kurulan müzik grupları, bu grupların oluşumlarını, müziğe olan katkılarını ve çalışmalarını ele aldım. Bu bölümde ayrıca “Özel Radyo - Televizyon Yasası ”nın yürürlüğe girdiği 1992 yılı öncesi ülkemizdeki radyoların Kıbrıs Türk Pop müziğine ve bu yönde çalışmalar yapan gruplara etkilerini irdelemeye çalıştım.

Üçüncü Bölüm’de de 1992 yılında yürürlüğe giren “Radyo - Televizyon Yasası”ndan sonra kurulan diğer radyoların “Kıbrıs Türk Pop Müziğine ve Gruplarına Etkisi”ni ele aldım. Ayrıca bu bölümde müziğimizin daha profesyonel adımlar atmasında rolü olan Müzik Üretenler Derneği’ni (MÜDER) ele alarak çalışmamı tamamladım. Son olarak ise konu ile ilgili olarak 100 kişi ile yaptığım anketin sonuçlarını ve değerlendirmesini yaptım ve bu konuda tezime paralel olarak halkın bu konudaki beklentisi ve radyoların Kıbrıs Türk Pop müziğine etkilerini ortaya koymaya çalıştım. Tezim ile ilgili son değerlendirmeyi ise Sonuç Bölümü’nde yaparak çalışmamı sonuçlandırdım.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
GİRİŞ.....	II
İÇİNDEKİLER.....	III

BİRİNCİ BÖLÜM

I. RADYO'NUN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	1
1.1 Dünya'da Radyonun Gelişimi.....	2
1.2 Kıbrıs'ta Radyo'nun Gelişimi.....	3
II. DÜNYADA VE KIBRIS'TA MÜZİĞİN GELİŞİMİ.....	7

İKİNCİ BÖLÜM

I. KIBRIS'TA MÜZİK GRUPLARI VE RADYO'NUN MÜZİK ÇALIŞMALARINA ETKİLERİ.....	9
1.1 1963 Yılı Öncesi Kurulan Müzik Grupları ve Kıbrıs Radyo Yayın Kooperasyonu'nun Müzik Çalışmalarına Etkileri.....	9
1.1.1. Erkekler Ses Topluluğu.....	9
1.1.2. Abdülazim Aziz ve Topluluğu.....	11
1.1.3. Kamuran Aziz ve Arkadaşları.....	11

1.2. 1963 Yılı Sonrası Kurulan Müzik Grupları.....13

1.3. 1963 – 1974 Yılları Arasında Kurulan Müzik Grupları.....13

1.3.1. Grup S 5 ve Erol Baybars.....	14
1.3.2. Güryeller.....	15
1.3.3. Kareler.....	17
1.3.4. Dalgalar.....	18
1.3.5. Basamaklar, The Night Mare ve The Better Way.....	20
1.3.6. Enginler.....	20
1.3.7. Yanıklar.....	21
1.3.8. Fırtınalar.....	22
1.3.9. Rintler.....	22
1.3.10. Bayrak Kuartet ve SILA 4.....	23
1.3.11. Feveranlar.....	26
1.3.12. Esenler.....	27
1.3.13. Serüvenler ve Black Boys.....	27

1.4. 1975 - 2001 Yılları Arasında Kurulan Müzik Grupları.....27

1.4.1. Beyarmudu Çile.....	28
1.4.2. Girne Gelişim ve Grup NET.....	29
1.4.3. Gölgeler.....	30
1.4.4. Oksijenler.....	31
1.4.5. SOS.....	32
1.4.6. Jazz Mania.....	32
1.4.7. Gazi Set.....	33
1.4.8. Güzelyurt Gelişim.....	33
1.4.9. El - Haj.....	34
1.4.10. Traffic.....	35
1.4.11. Aşka Özlem.....	36

II. Bayrak Radyosu'nun Gruplara ve Müzik Çalışmalarına	
Etkisi.....	36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I. GÜNÜMÜZDE RADYOLARIN KIBRIS TÜRK MÜZİĞİNE VE TOPLULUKLARINA ETKİLERİ.....	40
II. ANKET ÇALIŞMASI.....	46
SONUÇ.....	49
KAYNAKÇA.....	51
DİZİN.....	52

BİRİNCİ BÖLÜM

I. RADYO'NUN TARİHSEL GELİŞİMİ

1.1 Dünya'da Radyonun Gelişimi

İnsanlar gerek yakın gerekse uzak çevreleri ile ilgili bilgi, düşünce ve tutum paylaşma gereksinimlerini kitle iletişim araçları ile karşılanmaktadır. İlk kitle iletişim araçları matbaanın icat edilmesi ile birlikte gazeteler, haber mektupları, daha sonra ise telgraf, telefon, radyo televizyondur.

Birinci Dünya Savaşı yıllarında radyonun, İkinci Dünya Savaşı yıllarında da televizyonun hizmete girmesi kitle iletişim araçlarının boyutlarını oldukça genişletmiştir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünyada AM ve FM bantlarında binlerce radyo yayını yer almaya başlamıştır¹. Yazılı basın ve sözlü basın olarak sıralayabileceğimiz bu araçlardan yazılı basının çoğaltılarak dağıtımı, sözlü basının da, ses ve görüntü ile çok geniş kitlelere ulaşabilmeleri, kitle iletişim araçlarının önemini göstermektedir.

Radyonun kısaca tanımını vermek gerekirse; “kaynaktan alınan söz-müzik unsurunun elektromanyetik dalgalar aracılığıyla insan kulağına iletilmesidir”. Radyonun bulunuşu, bir çok keşiflerde olduğu gibi rastlantısal ya da tek bir kişinin eseri olmamış, bilim adamlarının uzun süren ve ayrı, ayrı birçok çalışmalarının sonucunda ortaya çıkmıştır².

Radyonun faydalandığı elektromanyetik dalgalar üzerindeki çalışmalar 19.yy'ın başlarında İngiliz fizikçiler Michael Faraday ve James C. Maxwell'in teorik etütleri

¹ INTERNET, www.alpcom.it/hamradio/storeng.html

² Uyguc, Ünal; Genç, Ali, “Radyo Televizyon Haberciliği”, İstanbul 1998, s. 38

ile başlamıştır. Bu iki fizikçi elektromanyetik dalgaların ısı ve ışık dalgalar gibi yalıtkan bir ortamda yayılabildiğini öne sürmüşlerdir. Daha sonra Alman Heinrich R. Hertz, 19.yy'ın sonunda bu dalgaları elde etmeyi başarmıştır. 19.yy'ın sonlarında Marconi ve Popow bağımsız olarak iki telsiz sistemini tamamlamışlardır. Marconi yaptığı çalışma ile radyo sinyallerini 2 km uzaklığa göndermiştir. 1902 yılında ise deniz aşırı ses ulaşımı denemeleri başarıyla sonuçlanmıştır. Marconi, 1906 yılında da müzik ve sözün ses dalgaları aracılığıyla aktarılmasını gerçekleştirmiştir³.

1920 yılına kadar sürekli gelişme gösteren radyo yayınları, bu tarihten itibaren geniş kitlelere seslenen söz ve müzik yayınları da yapmaya başlamıştır. Sürekli radyo vericisi 12 Kasım 1920'de Amerika Birleşik Devletleri'nde kurulmuştur. Seçim haberleri ile başlayan bu radyo yayını 500 ile 2 bin arasında değişen bir dinleyici kitlesi izlemiştir. Radyo ayrıca haber, müzik ve spor programlarına da yer verilmekteydi. 1922'de İngiltere, Fransa ve Sovyetler Birliği'nde, 1923 yılında Almanya ve 1927 yılından itibaren de diğer birçok ülkede radyo istasyonları kurulmuştur. 1933 yılında Edwin Armstrong Frekans Modülasyon (FM Bandını) bularak bu alanda en büyük devrimi yapmıştır⁴.

Türkiye'de ilk radyo yayınları 1927 yılında başlamıştır. İlk radyo bu tarihte İş Bankası ve bir Fransız şirketinin ortaklaşa kurdukları "Türk Telsiz-Telefon Anonim Şirketi" adı ile Ankara'da faaliyete başlamıştır. Radyonun yayınları 1200 metrede ve 5 kw güçte olup orta dalga üzerinden yayın yapmakta idi. 1938 yılında Ankara Uzun Dalga ve Ankara Kısa Dalga yayınları ve 1949 yılında da İstanbul Radyosu yayına başlamıştır. 1961 - 62 yıllarında ise Adana, Antalya, Gaziantep, Kars ve Van'da da radyolar istasyonları kurulmuştur. 1 Mayıs 1964 tarihinde, radyo ve televizyon yayıncılığı görevi, Türkiye Radyo Televizyon (TRT) Kurumuna verilmiştir. Bu tarihten itibaren radyo-televizyon yayıncılığı yeni bir döneme girmiştir⁵.

---

³ a.g.e., s. 39

⁴ a.g.e., s.40-41

⁵ a.g.e., s.42-43

Radyo insanların doğal gereksinimi olan haberleşmenin yanı sıra, onların eğitim ve eğlence gereksinimlerini de karşılamaktadır. Bu amaçla ve teknolojinin de hızlı gelişimi ile radyolar bugün 24 saat yayın yapabilmektedirler. Radyonun bir diğer özelliği de, dinlemek için okuma-yazma bilmenin gerekli olmamasıdır. Bu da radyo yayınlarının daha geniş kitlelere seslenme olanağı yaratmasına neden olmaktadır.

Radyo ilk hayatımız girdiği zaman evlerimizde piyano ve pikap gibi bir donanımdı. İnsanlar dünyada olup bitenleri bu dolabın içerisinden öğrenme fırsatı yakalamışlardı. Daha sonraları ise radyo bir bilgi edinme aracı olmanın ötesinde bir eğlence aracına dönüştü. Radyo müziğin büyük kitlelere yayılmasında ve dinlenmesinde büyük rol oynamıştır.

Popüler müziğin medya aracılığı ile yeniden üretimi, beklenenin tersine, müzik endüstrisinin gelişmesine olanak tanıdı. Müzik endüstrisinin radyo ile yaşadığı deneyim, ilerleyen yıllarda büyük bir gelişme gösteren medya endüstrisi ile müzik endüstrisi arasında ilişkilerin gelişmesine neden oldu. Radyo 1920'li yıllardan başlayarak müzik ürünlerinin kitlesel dolaşımını ve tanıtımını sağlayan bir işlev yüklendi. Bir kitle aracı olarak radyo, şarkıların kısa zamanda popülerleşmesine olanak tanımıştır. Çünkü radyo, yıllarca sürececek konser turlarıyla erişilebilecek dinleyici kitlesine bir anda ulaşabilmektedir⁶

1.2 Kıbrıs'ta Radyo'nun Gelişimi

Kıbrıs'ta ilk radyo 1948 yılında Lefkoşa yakınlarında kurulmuştur. "Kıbrıs Askeri Radyosu" (Cyprus Forces Broadcasting Service - FBC) adındaki bu radyo İngiliz Ordusu tarafından orduya yönelik İngilizce yayınlar yapmak amacıyla kurulmuştur. Bu radyonun yayınları, adada başka radyonun olmamasının da etkisiyle, Kıbrıs halkı tarafından ilgiyle karşılanmıştır.

⁶ Çelikcan, Peyami, "Müziği Seyretmek", Ankara 1996, s. 49-50

Kıbrıs Askeri Radyosu İngilizce yayınlarının yanı sıra Kıbrıs halkına yönelik Türkçe ve Rumca kısa yayınlar yapmakta idi. Bu radyo ayrıca Kıbrıs Sömürge Hükümetinin resmi sözcülüğünü de yapmakta idi. Radyonun yayınları arasında çiftçilere, kooperatifçilere ve müzik severlere yönelik yayınlarda bulunmaktaydı⁷.

1960 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti'nden hemen önce Kıbrıs Askeri Radyosu, İngilizlerin Larnaka'daki Dikelya Üssüne taşınmıştır. Radyo hala yayınlarına buradan devam etmektedir. İngiliz Üslerinde yaşayan İngiliz askerlerine ve ailelerine yönelik İngilizce yayınlarına ek olarak BBC'nin "World Service"indeki önemli programlara da yer vermektedir.

1948 yılında kurulan Kıbrıs Askeri Radyosunun yayınlarına karşı Kıbrıs halkının gösterdiği ilgi Kıbrıs İngiliz İdaresini Kıbrıs'ta bir radyo kurmak için harekete geçirmiştir. İngilizler 1951 yılında radyonun inşaatı ile birlikte gerekli personeli de eğitmeye başlamışlardır. 1952 yılında deneme yayınlarına başlayan bu radyo "Kıbrıs Radyo Yayın Kooperasyonu" olarak kurulmuştur. Bu deneme yayınlarının amacı halktan gelecek olan eleştiri, şikayet ve önerileri inceleyip değerlendirmek idi.

Başlangıçta radyo düşük voltajla çalıştığı için radyo yayınlarının güçlükle işitildiği veya hiç işitilmediği bölgeler de mevcuttu. Özellikle akşam üzerleri, komşu ülkelerdeki radyo sinyallerinin daha güçlü çalışmaya başlamasıyla, radyo sinyalleri daha da zayıf işitilmekteydi. Daha sonra 10 kw gücünde yeni bir verici eklenerek radyonun sinyalleri güçlendirilmiştir. Radyo kısa bir süre sonra sesini Ada'nın tümüne daha iyi duyurmak amacı ile ikinci bir kanaldan daha deneme yayınlarına başlamıştır.

Deneme yayınları ile hayata geçen Kıbrıs Radyo Yayın Kooperasyonu'nun yayınları İngilizce, Türkçe ve Rumca olmak üzere üç dilde yapılmakta idi. Radyonun yayına başlamasından iki yıl sonra gerekli personelin de eğitilmesi ile

---

⁷ Dedeçay, Dr. Servet Sami, "Kıbrıs'ta Enformasyon veya Yazılı ve Sözlü Basın", Lefkoşa 1988, s.45

beraber bu Türkçe ve Rumca dillerindeki yayın saatleri, Kıbrıs Türk ve Kıbrıs Rum halklarının büyüklüğü ve ihtiyacı göz önünde tutularak yapılmaya başlanmıştır⁸.

Kıbrıs Radyo Yayın Kooperasyonu'nun kuruluşunun başlıca amacı Kıbrıs halkına hizmet etmek olduğu için Kıbrıs halkı ile ilgili programları sunmaya özen göstermekteydi. Bu programlar arasında radyo dinleyicilerinin hoşuna giden müzik, müzik programları ve mesleki bilgileri içeren programlar yer almakta idi. Müzik programlarında yerli sanatçıların verdikleri konserlere yer verilmekteydi. Zaman içerisinde bu konserlerin sayısı artırılmıştır. Ayrıca radyoda, o dönemde Kıbrıs'ta önemli meslekler arasında olan çarşı esnafına, tüccara ve tarım sektöründe çalışanlara yönelik ve mesleki bilgilerinin genişletilmesine yardımcı olabilecek çok çeşitli programlar yayınlanmakta idi.

Radyo binasında o dönemde geliştirilmiş en yeni akustik ve teknik metotlara uygun bir biçimde inşa edilmiş iki ana binada modern stüdyolar bulunmakta idi. Radyonun teçhizatı arasında "static kayıt" ve "seyyar kayıt" cihazları bulunmakta ve Gramafon Kütüphanesi'nde de 10000 civarında plak bulunmakta idi. 1955 yılında radyonun birinci kanalından sadece Rumca, ikinci kanalından da İngilizce, Türkçe ve bazı Rumca yayınların yapılmasına karar verilmişti. Daha sonra 1955 yılında Kıbrıslı Rumlar tarafından başlatılan ENOSIS girişimleri ve Kıbrıslı Türkler ve Rumlar arasında yaşanan çatışmalardan dolayı radyonun Kıbrıs Türk personeli işlerine gidiş gelişlerde zorluklar yaşamaya başladılar. Daha sonra ise 1963 yılı Aralık ayında Türk ve Rumlar arasında başlayan olaylar nedeni ile radyoya gidiş gelişleri tehlikeli olmaya başlamış ve Türkler personel artık radyoya gidemez olmuştur⁹.

Kıbrıs Türkleri de 1964 yılında kendi radyosunu kurmuştur. Bu radyonun adı *Kıbrıs Türk Mücahidi'nin Sesi* yani bugünkü adıyla *Bayrak Radyosu* dur. Bayrak Radyosu, BRT Kurumu çatısı altında hala daha Kıbrıs Türk halkının resmi yayın organı olarak yayınlarını devam ettirmektedir. Bayrak Radyosu, Tekke Bahçesi'nin

---

⁸ a.g.e, s. 46

⁹ a.g.e, s.48

yanındaki küçük bir dükkanın stüdyo olarak düzenlenmesi ve tüccarların ellerindeki malzemeler arasından radyo cihazı kurmaya uygun olanlarının kullanılmasıyla yayınına başlamıştır. Bu malzemeler arasında araba aküleri ve telefon ahizelerinin içindeki vericiler yer almaktaydı. Radyonun yayınları öncelikle 500 metre mesafeye ulaşırken daha sonra tüm Lefkoşa'da işitilebilmekte idi¹⁰.

Bayrak Radyosu Kıbrıslı Rumların Türklere yaptıkları haksızlıkları dünyaya duyurmak ve siyasi gelişmeleri halka duyurmak amacıyla kurulmuştur. Kıbrıs Türk halkının mücadelesinde önemli rol onayan Bayrak Radyosu, 1974 Barış Harekatı'ndan ve 1983 yılında KKTC'nin ilan edilmesinden sonra yeniden yapılanmış ve bugün profesyonel yayıncılığı ile KKTC halkına ekonomik, sosyal ve kültürel alanda yayınları ile hizmet vermektedir.

1992 yılına kadar KKTC'de yayın yapan radyo sayısı Bayrak Radyosu 1 ve Bayrak Radyosu 2 olmak üzere iki tane idi. Bu tarihten itibaren özel radyoların da devreye girmesi ve "Özel Radyo televizyon Yasası'nın da hazırlanmasıyla KKTC'de yayın yapan radyo sayısını artırmıştır. FM kanalından yayın yapan bu radyolar özellikle müzik alanında dinleyicilere geniş bir yelpaze sunmaktadır.

---

¹⁰ a.g.e, s.54

II. DÜNYADA VE KIBRIS'TA MÜZİĞİN GELİŞİMİ

Dünyada müzik gelişimi, insanlığın gelişimiyle başlar. Müzik tarihi ve gelişimi denince, akla ilk gelen Dünya uygarlığının ortaklaşa malı olmuş bir müziğin gelişimi ve tarihi oluşudur.

İnsanoğlunun gelişim sürecinde, insanoğlu gibi, sanat da bir gelişim süreci geçirmiştir. 1457 yılında içinde ilk nota bulunan bir basım ele geçmiştir. Bu süre sonrasında, belirli bir aşama kaydeden müzik, 18. yüzyıl ortalarında dizgi yoluyla nota basımını geliştirmeye yönelmiş, insanoğlu günümüze uzanan süreçte özellikle sanat müziği bestecileri yapıtlarını genellikle ya kendi el yazılarıyla, ya da nota yazısı düzgün kişilere yazdırarak kağıt üzerinde belgelemeyi başarmışlardır.

Bugün insanlar, bilgisayar yoluyla artık nota yazımını gerçekleştirmiş, evrensel bir dil olan müziği dünyaya iletişim araçları ile ulaştırmayı başarmışlardır.

Seslerden oluşup insan ruhunu yücelten ve güzel sanatların en erken kolu olan müzik, sanatın en etken kolu olarak, dil, din, ırk ayırmaksızın tüm dünya insanını içine alan evrensel bir yapıdadır. Bu çerçevede müzik insanlara ulaşırken, kitle iletişim araçlarının bu konudaki gücü yadsınamaz. Plak gibi, radyoda müzik sanatını insanlara ulaştıran bir araçtır. Hem plak hem radyo basılmış notanın tersine, gerçek nitelikleriyle ses durumunda insanlara sunulmaktadır.

Kıbrıs'ta müziğin gelişimi ise, radyonun ilk hayatımıza girmesiyle yaygınlaşır. Çünkü daha önceleri Kıbrıs Türk halkı, aile içi sohbet toplantıları ve özel günlerinde, bir araya gelip, kendi içlerinde çalabildikleri müzik aletleriyle, eğlenebiliyor, ve söz konusu toplantılarda insanların müzikle kaynaşmasını sağlıyorlardı.

1948 yılında İngiliz ordusuna yönelik radyonun kurulmasıyla müzik yayınları halkın ilgisini çeker. Ardından 1952'de kurulan Kıbrıs Yayın Kooperasyonunda Rumca, İngilizce ve Türkçe yayınların başlaması toplumumuzda atılan ilk adımlardan biri olarak ilgi görmüştü.

1950'li yıllarda kurulan müzik toplulukları, artık kendi içlerinde değil, radyo aracılığı ile seslerini toplumumuza ulaştırmayı başarmışlardır. 1950'ler öncesi, 1930 ve 1940'lı yıllarda Türk Müziği türünün daha çok sevilmesi gelişen yıllar içinde, Hafif Klasik ve Hafif Batı Müziği türü olarak gelişim göstermektedir.

1963-1974 yılları ise Kıbrıslı Türklerde ilk pop müzik gruplarının gelişimini gösteren yıllardır.

1964 yılında, kendi radyosuna kavuşan Kıbrıslı Türkler, artık kendi müziklerini duyurabilecek bir kanalın sahibidir. Bu kanal Kıbrıs Türk Mücahidinin sesi şimdiki adıyla Bayrak Radyosudur.

İKİNCİ BÖLÜM

I. KIBRIS'TA MÜZİK GRUPLARI VE RADYO'NUN MÜZİK ÇALIŞMALARINA ETKİLERİ

1.1 1963 Yılı Öncesi Kurulan Müzik Grupları ve Kıbrıs Radyo Yayın Kooperasyonu'nun Müzik Çalışmalarına Etkileri

Kıbrıs Yayın Kooperasyonu Kıbrıs'ta Türk ve Batı Müziği'nin gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Radyo yayınları aracılığıyla yapılan müzik çalışmaları daha geniş halk kitlelerine ulaşabilmiştir. Özellikle, teknik imkanların (kaset, cd vb.) kısıtlı olduğu o dönemlerde Kıbrıs Türk halkının müzik çalışmalarını ve konserleri radyodan canlı olarak dinleyebilmeleri, Türk ve Batı müziklerinin halk arasında daha da sevilmesine ve yaygınlaşmasına neden olmuştur.

1.1.1. Erkekler Ses Topluluğu

“Erkekler Ses Topluluğu” adada kurulan ilk müzik topluluklarından bir tanesidir. Merhum Mustafa Kenan ve arkadaşları tarafından 1953 yılında kurulan bu topluluk, 1956 yılında “Mustafa Kenan Fasil Heyeti”, 1959 yılında ise “Kıbrıs Ses ve Saz Topluluğu” adı altında çalışmalarını sürdürmüştür¹¹.

“Erkekler Ses Topluluğu” Türk müziği icra eden ve amatör çalışmalar yapan bir topluluktu. O dönemde bu tür müzik çalışmaları zor şartlar altında yapılmaktaydı. Çalışmalarını yapacak yer sorunu sürekli karşlarına çıkan sorunlar arasında öncelikli sırada idi. Çalışmalarını daha çok Mevlevi Tekkesi'nde yapabiliyorlardı. Bu özverili çalışmalarının yanı sıra konserlerinde giyecekleri elbiselerin parasını ve diğer masrafları da kendileri karşılıyorlardı. Mustafa Kenan özverili çalışmalarını şu sözlerle dile getirmiştir;

¹¹ Adanır, Eralp, “Kıbrıslı Türklerde Müzik”, Lefkoşa 1997, s.19

“Hiç kimsede yardım görmedik...Ekseriya be cebimden para verdim, elbise yaptırđım ve hatta bazı zaman bizim konserlerimize iştirak etmeleri için, inanmayacaksınız, beş Kıbrıs lirası verdiğim olurdu sırf saz kadrosunu oluşturmak için. Kimse bize çalışmak için yer vermedi. En sonunda Tekke’de çalışma yapabiliyorduk”¹²

Topluluğun bir diğer özelliği de bayanların da toplulukta yer almasıydı. Başlangıçta toplulukta sekiz erkek ve iki bayan yer almaktaydı. Daha sonra bayan okuyucu sayısı on beşe kadar yükselmişti¹³. Bayanların bu tür çalışmalara katılmaları o dönemde Türkiye’de bile “genelde” pek alışıla gelmiş bir olay değilken, küçük bir toplumun yer aldığı Kıbrıs’ta bizzat ailelerin kızlarını bu yönde teşvik etmesi, müziğe ve sosyal etkinliğe verilen değer ve bu yöndeki anlayışı ortaya koymaktadır. “Erkekler Ses Topluluğu” özellikle dini ve milli günlerde konserler vermekteydi. Topluluk verdiği konserlerin gelirini ise çoğunlukla fakir çocuklara ve muhtaçlara bağışlıyordu.

Kıbrıs’ta radyonun açılması ile topluluklar radyolarda canlı programlar yapmaya başlamışlardır. Bu çalışmalar, Türk ve Batı Müziği’nin gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Bu programlar aracılığı ile topluluklar daha profesyonel çalışmalar yapmak için teşvik edilmiştir. Ayrıca müzik topluluklarının icra ettikleri müzik de daha geniş dinleyici kitlesine ulaşabilmiştir. Bu çalışmalar kısa sürede radyo müzik programları arasında önemli yer tutmaya başlamıştır. Yerli sanatçıların radyoda verdikleri bu canlı konserler radyonun müzik programlarının düzenlenip zenginleşmesinde de önemli rol oynamıştır.

“Erkekler Ses Topluluğu” radyoda önceleri solo programlar yapmaktaydı. Daha sonra ise iki sesli ve dört ses ve dört saz ile programlar yapmaya başlayarak

---

¹² a.g.e, s.27

¹³ a.g.e, 28

çalışmalarını geliştirmişlerdir¹⁴. Ses ve saz sayısının artması programları daha da zenginleştirdiği gibi topluluğun müzik çalışmalarını da geliştirip olgunlaştırmıştır.

1.1.2. Abdülazim Aziz ve Topluluğu

Abdülazim Aziz ve Topluluğu 1950'li yılların başlarında kurulmuş bir diğer Türk Müziği topluluğudur. Abdülazim Bey, Kıbrıs Türkleri tarafından 1925 yılında kurulan ve müzisyen yetiştiren DARÜLELHAN'ın kurulduğu ilk dönemlerinden itibaren müzik hayatına başlamıştır¹⁵. 1950 – 58 yılları arasında Abdülazim Bey hem kişi olarak hem de topluluğu ile bir çok konser vermiş ve radyo programlarında canlı konserler vermiştir.

14 Mart 1961 tarihli Halkın Sesi Gazetesi'nde yer alan Müzik Sohbeti bölümünde Abdülazim Bey ve topluluğu hakkında şunlar yazmaktadır:

“...Abdülazim Bey kendi şahsi uğraşması sayesinde Türk musikisinin belli başlı makamları ve usullerini öğrenmiş ve senelerce adadaki musiki faaliyetlerinin gelişmesi için uğraşmıştır. Darülelhan'da uzun bir zaman çalıştıktan sonra 1956 yılında Radyo'da bir musiki topluluğu kurmuş ve programlar vermeye başlamıştır. İlk zamanlar beş kişilik küçük bir saz ses topluluğundan teşekkül eden bu grup son zamanlarda daha da genişleyerek şimdiki hali ile on bir kişiye çıkarılmıştır. Bugün bu grup Abdülazim beyin titiz çalışması sayesinde gayet kaliteli programlar vermeye devam etmektedir...”¹⁶.

1.1.3. Kamuran Aziz ve Arkadaşları

1950'li yıllarda oluşturulan ilk müzik topluluklarından bir tanesi de “Kamuran Aziz ve Arkadaşları” Topluluğudur. Bu topluluğun diğer iki topluluktan farkı Batı

¹⁴ a.g.e, s.18

¹⁵ a.g.e, s.35

¹⁶ a.g.e, s.36-37

müziği dalında çalışma yapan bir topluluk olmasıydı. Topluluk 1944 – 45 yılları arasında yayın yapmaya başlayan İngiliz Askeri Radyosu'nda ve daha sonra ise Kıbrıs Radyo Kooperasyonu Radyosu'nda on beş günde bir canlı olarak Türkçe Hafif Batı Müziği konserleri vermektedir. Radyodaki bu konserler genelde tango, vals ve sevilen yabancı şarkıların Türkçe çevirilerinden oluşmaktaydı¹⁷.

Kamuran Aziz ve Arkadaşları Topluluğu da diğer iki topluluk gibi yardım amaçlı konserlere önem vermektedir. İzci Haftası, Veremle Savaş Derneği'nin müzik ve eğlence gecesi gibi etkinliklere katılarak buradan elde edilen gelirlerin dernek, yardıma muhtaç kişi ve kurumlar için kullanılmasına yardımcı oluyorlardı.

Kamuran Aziz Kıbrıs Türk halkının Hafif Batı Müziği'ni tanınmasında ve sevmesinde büyük rol oynamıştır. Kamuran Aziz 1930 – 1940 yılları arasındaki dönemi şöyle dile getirmektedir;

“1930’lu yılların sonlarına kadar toplumumuzun genel beğenisi Türk müziği olmasına karşın bizim katıldığımız konserlerin bir bölümüne Hafif Klasik ve Hafif Batı Müziği’nden parçalar da konmasına önem veriyorduk. Böylece bu tarz müziğin tanınmasını ve sevilmesini sağlamış oluyorduk...”¹⁸.

Topluluğun bir diğer özelliği de konserlerinde kendi bestelerine ve folk müziğine de yer vermeleriydi. Kıbrıs folk müziğinin başlangıcı olan 1950’li yıllarda, Kamuran Aziz besteleriyle bu alanda büyük katkılar sağlamıştır. Bu dönemde yaptığı bestelerin başında “Kıbrısım”, “Kıbrısım Sana Ne Oldu?” ve “Kıbrıs Zeybeği” gelmektedir. Kamuran Aziz’in “Al Yemeni Mor Yemeni”, “Seni Orakta Gördüm”, “Haydi De Süsleyin Gelini” ve “Gelin Geliyor Gelin” gibi besteleri çeşitli folklorik oyunlara uygulanmıştır. Kamuran Aziz’in besteleri 1960’lı yılların sonlarına doğru adından sıkça söz ettirmeye başlayan ve Kıbrıs Türk Folk müziğinde önemli gelişmeleri başlatan SILA-4’ün repertuarında da yer almıştır¹⁹.

¹⁷ a.g.e, s.41-42

¹⁸ a.g.e, s.41

¹⁹ a.g.e, s. 47

Kamuran Aziz ve Arkadaşları Topluluğu uzun yıllar radyoda canlı konserler vermişler ve bu konserler aracılığı ile Hafif Batı Müziği'nin sevilmesinde büyük rol oynarken kendi seslerini de daha büyük kitlelere duyurma imkanı bulmuşlardı. 1955 – 1960 yılları arasında iki toplum arasında yaşanan huzursuzluk ve çatışmalar, radyoya gidiş gelişleri zorlaştırmış ve bu nedenle yavaş, yavaş canlı radyo müzik programlarının azalmasına ve daha sonra da durmasına neden olmuştu.

1.2. 1963 Yılı Sonrası Kurulan Müzik Grupları

1.3. 1963 – 1974 Yılları Arasında Kurulan Müzik Grupları

1963 – 1974 yılları arasında Kıbrıslı Türkler ilk pop müzik gruplarını oluşturmaya başlamışlardır. İki toplum arasında yaşanan gerginliğe ve zor şartlara rağmen bu dönem, müzik gruplarının oluşması ve yaygınlaşması bakımından önemli rol oynamıştır. Bu dönemde kurulan gruplar enstrümantallerinden çalışmalarını sürdürecekleri yere kadar bir çok eksikliklerine rağmen oldukça özverili çalışmalarda bulunmuşlar ve Kıbrıs Türk Pop müziğinin şekillenmesine katkıda bulunmuşlardır.

1963 yılında Türk ve Rumlar arasında yaşanan olaylardan sonra, Kıbrıs Türkleri maddi ve manevi olarak çok zor şartlar altında yaşamışlardır. Sosyal hayatın kısa bir dönem durağan bir dönem yaşamasına rağmen Ada'daki müzik çalışmaları o günün şartlarına göre önemli derecede yol kat etmişti. Bu dönemde kurulan gruplar arasında 15 yıl ve hatta 25 yıl müzik çalışmalarını kesintisiz olarak devam ettirebilen gruplar da yer almaktadır. Müzik çalışmaları uzun süreli olmayan grupların ise dağılmasının başlıca nedenleri arasında eğitim amacıyla yurt dışına gitme, göç veya başka grup oluşturmak gelmektedir.

1963 - 1974 yılları arasında kurulan gruplar Hafif Batı Müziği tarzı, Blues ve Rock tarzı parçaları seslendirmekte idi. Daha sonra Türk Hafif Müziği parçalarını ve Türkiye'nin sevilen sanatçılarının parçalarını seslendirmekte idiler. Zaman, zaman

Batı Müziği parçalarına da Türkçe söz yazmakta idiler. Yıllar içerisinde de kendi bestelerini seslendirmeye ve halka sunmaya başlamışlardır.

1963 yılı sonrası kurulan müzik grupları bölgelerinde büyük ilgi ile karşılanmaktaydılar. Ulaşımın ve radyo yayınlarının kısıtlı olduğu bu dönemde Larnaka, Limasol, Baf ve Lefkoşa gibi bölgelerde kurulan müzik grupları halkın eğlence ve müzik ihtiyacını da bir nebze karşılayabilmekte idi. Müzik grupları diğer bölgelerde seslerini duyurabilmek için konserler düzenlemekte idiler.

Grupların tanınmasında o dönemlerde düzenlenen müzik yarışmaları da etkili olmuştur. Bunlardan bazıları, “Altın Madalyon Müzik Yarışması”, “Hisar Altı Müzik Yarışması” ve Halkın sesi Gazetesi’nin düzenlediği “Mektupla En Başarılı Müzik Ödülü” yarışmaları idi.

Kıbrıs Türk Müzik Grupları arasında ilk plak “Güryeller” grubu tarafından 1970 yılında İngiltere’de kaydedilmiştir. O dönemde müzisyenler çalışmalarını imkanları çerçevesinde İngiltere’de sürdürmekteydiler. Bunun bir diğer nedeni de İngiltere’de yaşayan çok sayıda Kıbrıslı Türk olmasıydı.

1.3.1. Grup S 5 ve Erol Baybars

Kıbrıs Türklerinin müzik çalışmalarına gitarı getiren ve topluluklar döneminin başlamasında önemli katkılar olan kişilerin başında Erol Baybars gelmektedir. Daha önceki dönemlerde olduğu gibi bu dönemde de kişisel girişimler çabalar ve özveriler grupların oluşmasında ve gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Erol Baybars ilk müzik çalışmalarına 1955 – 1956 yıllarında başlamış ve uzun yıllar Kıbrıs Türk müzik ve gruplarının gelişmesine katkıda bulunmuştur.

Erol Baybars’ın gitarla ilk tanışması 1955 yılında olmuştur. Gitarını akord etmesini dahi bilmeyen Baybars, günlerce ve gecelerce süren hırslı çalışmaların sonucunda kendini geliştirerek iyi bir gitarist olmuştur. Baybars daha sonra

Dikelya'da bulunan ve İngiliz Üslerinde faaliyet gösteren "Midnighters" isimli İngilizlerden oluşan orkestraya katılarak müzik bilgisini geliştirir ve orkestranın bir elemanı olur²⁰.

O dönemde "Midnighter" orkestrası İngiliz Üsler Bölgesi'nin en beğenilen grubu idi. Bu orkestranın çaldığı müzik türü Rock tarzında idi. Grup ayrıca dönemin İngiltere ve dünyada adından söz ettiren ezgilerden de örnekler sunuyordu.

Daha sonra Erol Baybars iki arkadaşı İlkay İdris ve Ahmet İsmail'e de gitar çalmasını öğretmiş ve Akın Refik'in de aralarına katılmasıyla bir grup oluşturmuşlardı. Baybars'ın öncülüğünde 1963 yılında oluşan bu müzik grubunun adı "S 5"dir. Baybars daha sonra "Apaşlar", "Kareler", "Fourlight" ve "Blues Makers" gruplarının oluşumunda da katkıda bulunmuştur. "Blues Makers" grubu, Erol Baybars'ın Tuzla'ya yerleşmesi, gitar ve müziği Tuzla'ya taşınmasıyla oluşmuş bir gruptur. Adından da anlaşılacağı gibi grubun çaldığı müzik Blues türünde idi. Erol Baybars ilk ses yükseltici aletle müzik çalışmaları yapmaya Berut isimli restorantta başlamıştır²¹. Burada anfi ile ilk kez müzik çalışması yapması, Kıbrıslı Türklerin müzik çalışmalarında ilk olmasından dolayı önemli bir dönüm noktasıdır.

1.3.2. Güryeller

"Güryeller" grubu, Ali Güryel isimli gitar sever bir gencin Almanya'dan Kıbrıs'a gelmesiyle çalışmalarına başlayan bir gruptur. "Güryeller" grubu Larnakalı dört kardeşten oluşmaktaydı. Bu kardeşler Mehmet, Ali, Hasan ve Derviş Güryellerdi. Erol Baybars bu grupla da çalışmalar yapmıştır. Ancak Güryeller ile çalışırken diğer müzisyen arkadaşları ile olan çalışmalarına da devam etmiştir. "Güryeller" grubu genelde İngiliz Üsler Bölgesi'nde yer alan parti, bar ve eğlence yerlerinde

²⁰ Çakmak, Hasan, "Senkop" Ortam Gazetesi, 21 Eylül 1998, s.6

²¹ Çakmak, Hasan, "Senkop" Ortam Gazetesi, 19 Ekim 1998, s.6-7

çalışmakta idi. Grup ayrıca Lefkoşa Bayraktarı'nın isteği üzerine de Mücahitler Lokalinde de çalmakta idiler²².

O yıllarda Kıbrıs'ta böylesi bir orkestranın olmayışı insanlara çok farklı gelmiş ve halk arasında büyük ilgi ve coşku yaratmıştı. "Güryeller" grubunun beste çalışmaları da bulunmaktadır. 1969 – 1970 yılları arasında stüdyo çalışmalarında da başlamışlar ve ilk plak çalışmalarını tamamlamışlardır. Bu plak Kıbrıs Türk pop müziğinde ilk plak olması bakımından önemlidir. Plakın A – yüzünde "Dünya Son Bulsada", B – yüzünde ise "Leyla ile Mecnun" şarkıları yer almakta idi. Şarkıların sözleri Ali Güryel'e, müzik ise gruba aitti.

"Güryeller", tanışmaları Kıbrıs'a dayanan İngiltere'de yaşayan Kıbrıslı işadami Selçuk Osman ile temasa geçip kendilerine menajerlik ve sponsorluk yapmasını istemişlerdir. Daha sonra "Güryeller" İngiltere'deki Türkler arasında da tanınan ve aranan bir grup olmuşlardır. Bu girişimin ardından "Güryeller" ikinci plaklarını da tamamlamışlardır. İkinci plakta yer alan şarkılar, "Posta Güvercini" ve "Rüyamda" şarkıları idi. Şarkıların sözleri yine Ali Güryel'e ve müziği de gruba aitti. Şarkıları bu kez Kıbrıslı sanatçı Vedia Nevzat seslendirmişti²³.

Grup 1960'lı yılların sonlarında Halkın Sesi Gazetesi'nde Omaç Başat'ın düzenlediği "Mektupla En Başarılı Müzik Ödülü" yarışmasını 4000 oyla kazanmıştı. 1970'li yıllarda iki Türk, iki Rum ve 1 İngiliz'den oluşan karma bir orkestra ile de konser çalışmalarında bulunmuşlardır. 1976 yılında elemanlarının öğrenim amacıyla gruptan ayrılmalarıyla "Güryeller" grubu çalışmalarına son vermiştir²⁴. "Güryeller" grubu gerek müzikleri gerekse kostümleri ile özellikle gençler arasında büyük coşku yaratmıştır. "Güryeller" gerek müzik çalışmaları gerekse besteleri ile Kıbrıs Türk Pop müziğinin şekillenmesinde ve gelişmesinde önemli rol oynamışlardır.

²² Çakmak, Hasan, "Senkop", Ortam Gazetesi, 16 Mart 1998, s.6

²³ a.g.g., s.6

²⁴ a.g.g., s.6

1.3.3. Kareler

“Kareler” grubu 17 Aralık 1965 tarihinde kurulmuş ve ilk kez 1966 yılında yılbaşı balosunda halk huzuruna çıkmıştır. Grupta Fikret Özgün, Mustafa Akıncı, Şener Asım, Taner Yalçın, Hüseyin Cenk, Mehmet Cavit ve Aysin Ersin yer almakta idi. “Kareler” grubu o dönemde Limasol’un tek müzik grubu idi²⁵.

“Kareler” grubunun kuruluşu bir ihtiyaçtan dolmuştur. 1960’lı yıllarda İngilizlerin eğlenmek için tercih ettikleri yerlerin başında Limasol gelmekte idi. 1963 yılından sonra ise Kıbrıslı Türklerin elinde bulunan gazinoların müşteri ve müzisyenleri Barış Gücü ve İngiliz askerlerinden oluşmakta idi. Rumların çıkardıkları olaylar ve sorunlar nedeni ile Barış Gücü ve İngiliz askerleri Kıbrıslı Türklerin çalıştırdıkları gazinolara gelememişlerdi. Gazinolar Müşterisiz ve müziksiz kalmışlardı.

O dönemde henüz lise öğrencisi olan gençlere bir müzik topluluğu kurmaları için dönemin sancaktarı görev vermişti. Gençler, Rum tarafında müzik aletleri satan dükkanlardan temin edilen birkaç parça aletle çalışmalarına başlamışlardı. Ancak görevlendirilen bu ilk gençler zor ve güç şartlarda başlattıkları çalışmalarında başarısız olup bu çalışmalardan vazgeçmişlerdi. Daha sonra müzik öğretmeni Fikret Özgün’le birlikte beş genç bir grup kurmak için çalışmalarına başlamışlardır. O yıllarda hem öğrenci hem de asker olan gençler üç keman, bir bas gitar ve eski bir davulla çalışmalarına başlamışlar ve “Kareler” grubunu oluşturmuşlardır²⁶.

“Kareler” grubunda yıllarca davul çalan Aysin Ersin askerlik nedeniyle gruptan ayrılmasına rağmen daha sonra da gruba menajerlik yapmıştır. 1960 – 1969 yıllarında Kıbrıs’ta kurula grupların hemen, hemen hepsinin bir menajeri vardı. Aysin Ersin de “Kareler” grubunun yıllarca menajerliğini yapmıştır. Grubu Kıbrıs’ın

²⁵ Adanır, Eralp, Kıbrıs Gazetesi, “Solfej”, 6 Kasım 1999, s.8

²⁶ Çakmak, Hasan, Ortam Gazetesi, “İnsanlarımız–Kıbrıs Türk Müzik Tarihinden Kesintiler”, 20 Kasım 1999, s. 6

birçok yerinde tanıtılmıştır²⁷. Grup sürekli olarak Limasol'daki Park Gazinosu'nda çalmakta idi. Ayrıca bazı geceler tango ve vals geceleri düzenleyerek halka değişik türde müzik ve eğlence imkanı sunmakta idiler.

Askere ait Park Gazinosu'nda çalan "Kareler" grubuna daha sonra asker tarafından org da alınır. Grubun enstrümanları arasına orgun da katılmasıyla grup daha iyi müzik yapma fırsatı bulmuştur²⁸. Grup 1969 yılında çalışmalarına son vermiştir.

1.3.4. Dalgalar

Erol Baybars'ın müzik tarihimize kazandırdığı bir diğer grup da "Dalgalar" grubudur. 1969 yılında Erol Baybars'ın önderliğinde, Larnakalı Ali Gabak, Ahmet Cemal, Hüseyin Soft ve Osman Mehmed'den oluşmuştur. Erol Baybars yıllarca grupta elemanlık ve öğretmenlik yaparak katkıda bulunmuştur.

O yıllarda belli başlı birkaç orkestra dışında müzik yapmaya elverişli aletleri olan fazla orkestra yoktu. Ancak grup 1969 yılına göre iyi sayılabilecek aletlerle müzik çalışmalarına başlamışlardır. Grubun repertuarında en çok yer alan parçalar, Cem Karaca, Barış Manço ve Edip Akbayram'a ait parçalar idi. 1969 yılı sonlarına yaklaşılırken, grup konser ve programlara çıkmak için hazırlıklara başlar. 1970 yılında gruba Hüsnü Cemal da katılır ve grup kısa sürede Larnaka bölgesinin en çok aranan grubu olur²⁹. 1970 yılında Lefkoşa Zafer Sineması'nda "Altın Madalyon" müzik yarışmasında üçüncü olan grup Ada çapında tanınmaya başlar. Aynı yarışmada, halk yarışma sonucuna itiraz etmiş ve "Dalgalar" grubu jüri tarafından sahneye davet edilerek "Halk Birincisi" ilan edilmiştir. Üç ay sonra Zafer Sineması'nda verdikleri konserde tanıştıkları İngiliz bir menajerle tanışırlar. Bu

---

²⁷ Çakmak, Hasan, Ortam Gazetesi, "İnsanlarımız-Kıbrıs Türk Müzik Tarihinden Kesintiler", 11 Aralık 1999, s.6

²⁸ Çakmak, Hasan, Ortam Gazetesi, "İnsanlarımız-Aysin Ersin ve Kareler", 27 Kasım 1999, s.6

²⁹ Çakmak, Hasan, Kıbrıs Gazetesi, "İnsanlarımız-Osman Mehmet ve Dalgalar", 18 Eylül 1999, s.8

menajer ile tüm organizasyonları için anlaşma yaparlar. Menajer aracılığıyla İngiliz Üsler Bölgesi'nde bulunan birçok barda da programlara çıkarlar³⁰.

1972 yılında "Dalgalar" grubu elemanları ve menajeri aldıkları bir kararla artık Kıbrıs'ta gelebilecekleri en yüksek noktaya geldiklerini, bundan sonrası için çaldıkları parçaların kayıtlarını yapmak ve dünyaya açılmak için İngiltere'ye gitmeye karar verirler. İngiltere'de baştan yenilenen aletlerle daha kaliteli müzik yakalayan "Dalgalar" grubu, kısa sürede İngiltere piyasasına girmeye hazır olurlar ve Kıbrıslı Türklerin mekanlarında programlar yapmaya başlarlar. "Dalgalar" yaptıkları müzikle kısa sürede İngiltere'de yaşayan Kıbrıslı Türklerin ve İngilizlerin büyük beğenisini kazanır. "Dalgalar" grubunda böylesi güzel gelişmeler yaşanırken onların hızla yükselmesinden rahatsız olanlar, grup elemanlarının İngiltere'de oturma izni olmadığı gerekçesiyle sınır dışı etmek isterler. Bunun neticesinde grup bocalama dönemine girer ve 1973 yılında dağılmak zorunda kalır.

On yıl gibi büyük bir aradan sonra 1983 yılında grup tekrar bir araya gelir ve İngiltere piyasasında adından söz ettirmeye başlar. "Dalgalar" grubu bu dönemde birçok konserler vermiştir. Bunların birçoğu yardım amaçlı konserlerdir. Grup bu dönemde ilk kasetini çıkarmıştır. Ayrıca "GUS" şirketi ile yedi yıllık bir anlaşma yaparlar ve ilk plaklarını da çıkarırlar. İlk plakları bir Long Play'dir. Long Play'de düzenlemeleri "Dalgalar" grubuna ait on parça bulunmakta idi. Plak bir ayda 4000 adet satmıştır. Bu satış rakamı o dönemde büyük bir başarıdır. Plakın çıkmasının ardından grubun daha ileriye gidebilmesi için solistliğe daha güçlü bir sesin alınması yönünde gruba baskılar yapılmaya başlanır ve bu konu yılar içerisinde huzursuzluk yaratarak grubun dağılmasına neden olur³¹.

³⁰ Çakmak Hasan "İnsanlarımız—Aysın Ersin ve Kareler", Ortam Gazetesi, 27 Kasım 1999

³¹ Eralp Adanır ile Söyleşi, 4 Mart 2001

1.3.5. Basamaklar, The Night Mare ve The Better Way

“Basamaklar” grubu 1964 yılında Özgün Özunalp, İlker Reşat, Hüseyin Esat ve İlkay İdris adlı gençlerden oluşmakta idi. Grubun çaldığı müzik Hafif Batı Müziği tarzında idi. Grup ada çapında birçok konserler vermiştir. “Basamaklar”, Hüseyin Esat’ın Avustralya’ya gitmesiyle dağılmıştır. 1968 yılında ise Özgün Özunalp dört arkadaşıyla birlikte “The Night Mare” grubunu kurmuştur. “The Night Mare” altı ay kadar yaşamış ve bu kısa sürede birçok konserler vermiş, düğün ve gazino programları hazırlamıştır.

Daha sonra grupta bazı eleman değişiklikleri olur ve bununla birlikte grubun adı da değişir. Bu yeni grubun adı “The Better Way”dir. Bu grup İngilizce sözlü parçalar ağırlıklı bir repertuara sahiptir. Grup bunun yanında yabancı parçalara Türkçe sözler yazarak seslendirmekte idi. Grubun bu çalışmaları halk tarafından büyük ilgi toplamıştı. “The Better Way” grubu halka mal olmuş türkülerini de o dönemin şartlarında yeniden modernize edip batı ezgileri içerisinde seslendirmekteydi³².

1.3.6. Enginler

1966 yılında Lefkoşa’da kurulan “Enginler” grubu 1991 yılına kadar 25 yıl müzik piyasasında başarılı çalışmalara imza atmıştır. Grupta Kemal Sedat, Ali Yorgancıoğlu, Engin ve Arif yer almakta idi. Gruptaki ilk değişiklik Engin’in eğitim amacıyla yurtdışına gitmesiyle olmuştur. Daha sonra ise Arif’in trafik kazasında hayatını kaybetmesi sonucu gruba Belevi orkestrasında bas gitar çalan Gazanfer isimli genç katılmıştır. Grubun 25 yıllık müzik yaşamında grupta zaman, zaman eleman değişiklikleri olmuştur.

³² Çakmak, Hasan, “Senkop”, Ortam Gazetesi, 13 Temmuz 1998 s.6

“Enginler” grubu 1974 yılında en parlak dönemini yaşamıştır. Grup iki yıl boyunca Kuşulu Parkta haftada iki kez halka açık programlar gerçekleştirmekte idi. Grup müzik çalışmalarına çift solist olarak devam etmiştir. “Enginler” 1978 –1979 yıllarında Salamis Bay Otelde programlar yapan grup, elemanlar arasında çıkan anlaşmazlık sonucunda grup elemanlarının çoğunun değişmesine ve yeni kadro ile çalışmalarını Lefkoşa’da sürdürmelerine neden olmuştur. Grubun yeni elemanları arasında Yıldıran Taşçı da yer almaktaydı³³. “Enginler” grubu Türkiye’den Ada’ya gelen birçok sanatçıya eşlik etmiş bir gruptur. Bu da grubun daha da gelişmesinde etkili olmuştur. Bu sanatçılar arasında Erkin Koray, Edip Akbayram, Yaşar Özel ve Bilgen Bengü bulunmaktaydı.

1.3.7. Yanıklar

“Yanıklar” grubu 1966 yılında kurulan ve 1998 yılına kadar uzun süre çalışmalarına devam edebilen nadir gruplardan bir tanesidir. Müzik yaşamına Lefkoşa Bağlama ekibi ile başlayan “Yanıklar”, müzisyen bir aileden gelen Hasan Yanık tarafından kurulmuştur. Grup 13 Halk müziği seven gencin bir araya gelmesiyle kurulmuştur. Bunlar, İbrahim Özsoy, Hüsrev Kaya, Kara Mehmet, Kemal Gazi, Arif, Mustafa Boşnak, Hüseyin Mücahit, Sezan Veli, Derviş Deve, Aytaç Çağan, İbrahim Altın ve Hasan Boşnak isimli gençler idi. Grubun şefi Hasan Yanık idi. 1966 yılında Kıbrıs Türk müziğine damgasını vuran Lefkoşa Bağlama Ekibi, başta Mücahitler Gazinosu olmak üzere Kıbrıs’ın çeşitli yerlerinde konserler vermiş ve programlar hazırlamışlardır.

Hasan Yanık birkaç arkadaşı ile Bağlama Ekibi’ni daha modernize etmek amacıyla gruba bateri ve gitar eklemiştir. Bu gelişme yeni bir grubun oluşmasına neden olmuş ve “Yanıklar” grubu oluşmuştur. Grup Hafif Batı müziği tarzına yakın çalışmalar yapmıştır³⁴. “Yanıklar” grubu Kıbrıs Türk müziğine yeni motifler kazandırmıştır.

³³ Çakmak, Hasan, “Senkop”, Ortam Gazetesi, 27 Temmuz 1998, s.6

³⁴ Çakmak, Hasan, “Senkop”, Ortam Gazetesi, 9 Kasım 1998, s. 6-7

“Yanıklar” grubu daha çok düğünlerde güncel şarkıları çalarak müzik çalışmalarını devam ettirmekteydiler. Kendi besteleri de vardı ancak maddi destek ve sponsor bulamadıkları için bestelerinin hiçbirinin kaydını yapamamışlardır. Grubun çalışmaları hala daha devam etmektedir. Hasan Yanık’ın oğlu ve yeğenleri “Yanıklar” grubu adı altında düğünlerin vazgeçilmez grubu olarak çalışmalarına devam etmektedirler. Genç “Yanıklar” ayrıca barlarda da çalışmakta ve hasan Yanık da onlara organizatörlük yapmaktadır³⁵.

1.3.8. Fırtınalar

“Fırtınalar” grubu 1960’lı yılların ortalarında kurulan ve popüler müziğin gelişmesinde önemli rol oynayan gruplardan bir tanesidir. Grubun kurucuları arasında Ökan Hasan, İrteş Çörekcioğlu, Hasan Türker, Ökan Şahin, Mustafa Sezgin ve Aysin Canbaz bulunmaktaydı. Grup Magosa’da Riviera adlı yerde müzik yapmaktaydı. “Fırtınalar” grubu sadece Kıbrıs Türk halkının beğenisini kazanmamış ayrıca yabancılar arasında da severek dinlenen bir gruptu. Özellikle 1970’li yıllarda “Fırtınalar”, Kıbrıs Türk müzisyenler arasında kendi sahalarında büyük aşamalar yapan bir gruptu.

“Fırtınalar” geleneksel Magosa Festivali ikinci müzik yarışmasında birinci, 1970 yılında Halk sinemasında yapılan “Altın Madalyon” Müzik Festivali’nde ise ikinci olmuşlardır³⁶. “Fırtınalar”ın yaptığı müzik Kıbrıs Türk dinleyicinin beklenti ve isteklerine uygun tarzda olduğundan grup 32 yıllık müzik yaşamında halk tarafından ilgiyle dinlenmiştir.

1.3.9. Rintler

“Rintler” grubu 1960’lı yılların sonlarında Bafly beş arkadaş Özden, Cemal, Cemil, Savaş ve Sacit tarafından kurulmuştur. Lefkoşa, Magosa ve Limasol’dan

³⁵ Hasan Yanık ile söyleşi, 20 Nisan, 2001

³⁶ Adanır, Eralp, “Solfej”, Kıbrıs Gazetesi, 31 Temmuz 1999, s.8

sonra Baf'ta da bir grup kurulmuştur. "Rintler" in elemanları okul sıralarında ayrı, ayrı çalışmışlar ve mezun olduktan sonra da bir araya gelerek gruplarını oluşturmuşlardır. Grup elemanları hiç ders almadan kendi kendilerini yetiştirmişlerdir.

"Rintler" grubu Hafif Batı müziği ağırlıklı parçaları çalan ve ayrıca daha sonra kendi beste çalışmaları bulunan bir gruptur. Grubun, özellikle, "Ben Baf'lıyım Güzelim" adlı bestesi her zaman ilgi ve beğeniyle dinlenmiştir. "Rintler" Baf bölgesinde düzenlenen çeşitli balolarda ve evlenme törenlerinde çaldıkları parçalarla halk arasında beğenilerek dinlenen ve aranan gruplar arasında yer almaktaydılar³⁷. Grubun birçok şarkısı 1975 yılında Bayrak Radyosu tarafından banda alınmış ve radyoda sıkça çalınmıştır. Bu da grubun parçalarının ve özellikle bestelerinin dinleyiciye tanıtılması bakımından önemli rol oynamıştır.

1.3.10. Bayrak Kuartet ve SILA 4

1963 yılının Aralık ayında Kıbrıs Türklerinin sesini duyurabilmek için kurulan Bayrak Radyosu, yeni kurulan bir radyo olarak birçok zorluklar yaşamakta idi. Özellikle müzik programlarında kısıtlı imkanlara göre plak alımı yapılırsa da, yine de Radyonun özel bir müzik programı yoktu. Buradan yola çıkarak müzik programlarını zenginleştirmesi bakımından Radyonun özel bir müzik grubu olması fikri önem kazandı. Böylelikle 1964 yılında, Yılmaz Kalfaoğlu, Ferahzat Gürsoy, Süleyman İbrahim ve Ersin Örek birlikte "Bayrak Kuartet"ı kurarlar. "Bayrak Kuartet" 1964 yılı sonundan itibaren Bayrak Radyosu için haftada bir yayınlanan 15'er dakikalık programlar vermeye başladı.

1965 yılında Ersin Örek'in gruptan ayrılmasıyla gruba Erdiñç Gündüz katıldı. Grubun repertuarında zamanın sevilen Batı müziği parçalar yanında halk ve sanat müziğinden derleyip hafif batı müziğine uyarlamaya çalıştıkları parçalardan oluşuyordu. Kısa bir süre sonra "Bayrak Kuartet" radyo programlarının yanı sıra

³⁷ Adanır, Eralp, "Solfej", Kıbrıs Gazetesi, s. 8

konserlerle de kitleler önüne çıkmaya başlamıştı. Bu konserler çoğunlukla yardım amaçlı konserler idi. “Bayrak Kuartet” zaman, zaman eleman değişiklikleri olmaktaydı. Bunların en önemlisi Rahmi, Erel, Süleyman ve Yılmaz’ın ayrılmasından sonra gruba katılan Aydın ve Raif müzik açısından gruba değişiklik getirmişti. Aydın’ın gruba ikinci bir ses katışı ve Raif’in de folk müziğine olan tutkusu gruba yeni bir anlayış getirmişti³⁸. Ayrıca Türkiye’deki Modern Folk Üçlüsü’nün grup üzerinde büyük etkisi olmuştur. Grubun Kıbrıs Türk Folklorünü araştırmaya ve bu tür üzerinde çalışmaya başlaması bu dönemde başlamıştır. 1069 yılında “Bayrak Kuartet” Kıbrıs’ın dört bir yanını köy, köy gezerek araştırmalar yaptı. Kıbrıs Türk Folklorünü damgasını vuran “Kıbrısım” ve “Dolama Dolamayı” parçaları işte bu dönemde grubun ilk stüdyo kayıtlarıdır. Bu türküleri Bayrak Radyosu’nda banda alındıkta sonra ilk kez radyolardan yayınlandı. Daha sonra da plak çıkarmak için Türkiye’de bir plak şirketi ile anlaştılar. Bu iki şarkının plak kaydı yapıldıktan sonra plak Türkiye’de plak satış rekorlarını kırmıştı. Daha sonra Raif, Erdinç ve Aydın’ın öğrenim için Türkiye’ye gitmesiyle, sılada yaşayan bir grup olmanın sonucu, “Bayrak Kuartet” isimi “SILA 4” olarak değişmiştir³⁹.

“SILA 4’ün” hedefi, geleneksel Kıbrıs Türk müziği kültürünü araştırmak, varolanlara halkımızın sahip çıkmasını sağlamak ve aynı formda müzik üreterek gelecek nesillere miras olarak bırakmaktır. Zaten bu amaç doğrultusunda “Bayrak Kuartet” aşamasında sürekli bir devrim içinde olmuş ve hakikaten gelecek nesillere önemli çalışmalar miras bırakmıştır. Özellikle, grupta beste açısından en üretken olan Raif Denктаş bestelerini hemen grup arkadaşları ile paylaşmış ve bugün dillerden düşmeyen parçalara imza atmıştır. “SILA 4”ün şarkılarında çok sesli yorumlara da yer vermesi halk arasında ilgiyle ve beğeniyle karşılanmıştır. Halk, unutulmaya terk edilmiş kendi kültürünü, unutulmak üzere olan kendi şarkılarını, kendine ait tınıları, manileri gündeme getiren “SILA 4’e kalbinin derinliklerinden gelen bir güçle destek vermiştir.

³⁸ Adanır, Eralp, “Kıbrıslı Türklerde Müzik”, Dört Renk Matbaacılık, Lefkoşa 1998, s.137

³⁹ Fevzioglu, Bülent, “Bir Tutam Ezgi”, Onsel Offset, Lefkoşa 1995, s. 31 - 32

“SILA 4”ün oluşmasında birçok isim de perde arkasından etkili olmuştur. Özellikle grup Kamuran Aziz’in bestelerini sıkça seslendirmiş ve onun müziğinden etkilenmiştir. Grup ayrıca Jale Ratip, Fikret Özgün ve Arman Ratip gibi müzisyenlerden de etkilenmiş ve çalışmalarına bunu yansıtmıştır. Grubun cihaz bakımından en komple ve en iyi olduğu yıl 1974 yılı idi. Grubun üç gitarı, üç mikrofonu, bir PA setleri ve iki tane de amplifikatörleri olmuştu. Toplam güçleri ise 200-300 watt’ı. Tüm bu teknik donanım o dönem için iyi sayılacak bir düzeydeydi.

Toplam beş plakları olan “SILA 4” grubu, ikinci plaklarını yine Türkiye’de çıkarmıştır. Bu plakta “Kıbrısım” ve “Dolama Dolamayı” ikinci kez yer almıştır. Üçüncü plakta ise “Yine Seni İsterim Ben” ve “Ölüm Allahın Emri” türküleri; dördüncü plakta “Kıbrıs Gelini” ve “Gelmedin” türküleri yer almıştır. 1973 yılında ise beşinci plaklarında “Gariban” ve “Aramım, Sorarım Seni” türküleri yer almıştır. “Gariban” türküsü daha sonra uzun bir zaman Bayrak Radyosu anketlerinde en önde yer almıştır⁴⁰.

1974 yılında Barış Harekatı öncesi ve sonrası, grubun çalışmaları diğer gruplar gibi zorunlu olarak bir duraklama dönemine girmiştir. Daha sonra ise grup elemanlarının meslek yaşamlarına atılmaları ve yoğun çalışma temposu grubun çalışmalarını engellemiştir. Raif Denктаş’ın trafik kazası sonucu ölümünden çok kısa bir süre önce, Raif ve Erdinç ikilisi ortak beste çalışmalarını değerlendirmek üzere stüdyo girmişler ve “Ayrılık” ve “Ata Binesim geldi” adlı şarkılarının deneme kayıtlarını banda almışlardır. Ancak Raif Denктаş kısa bir süre sonra trafik kazasında yaşamını yitirdi. Raif Denктаş’ın ölümünü birinci yıl dönümünde anı konseri düzenlendi. Bu anı konserleri üç yıl süreyle devam etti. Bu konserlerde “SILA 4”ün kalan üç elemanı takviyeli olarak solo konser verdiler. Daha sonra “SILA 4”ün şarkılarının çoğunun yer aldığı “ANI” adlı kaset hazırlanıp satışa sunuldu. Kaset büyük ilgi gördü⁴¹.

⁴⁰ a.g.e., s. 32

⁴¹ a.g.e., s.32

“SILA 4” grubu müzik yaşamını ilkelerinden tavizsiz bir şekilde sürdüren ve üyelerin çikarsız doklukları temelinde olgunlaşır yaşamını noktalayan bir gruptu. “SILA 4” bir ekoldü. Kıbrıs Türk halkının özgün müziğinin, halk ezgilerinin araştırılır modern folk tarzında ama aslına uygun olarak yaşama geçirilmesinde ilk ve en önemli adımı “SILA 4” atmıştır. Önemli besteleri arasında “Gave İçtim Telvei”, “Zeytin”, “Köprü” ve “gariban” yer almaktadır. Her şey “SILA 4” ile başladı, hızlandı ve yoğunlaştı. Bestelerini halka sunma cesaretini gösteren müzisyenler çoğaldı. Kıbrıs Türkü kendine ait bir kültürün varlığını hatırladı. Kendi halk oyunlarını oynamaya başladı. Bu vesile ile folklor dernekleri kuruldu, gelişti ve büyüdü. “SILA 4” Kıbrıs Türk müzik tarihinde önemli bir dönüm noktasını oluşturan ve adını müzik tarihine altın harflerle yazdırmış Kıbrıs Türk toplumunun ender müzik gruplarından bir tanesidir.

1.3.11. Feveranlar

“Feveranlar” grubu 1966 yılında Magosa Namık Kemal Lisesi’nde okumakta olan Doğan Ahmet, Ferhat Niyazi ve Mustafa Karagözlü adlı üç gençten oluşmakta idi. Daha sonra Orhan Tözün ve Özcan Mustafa’nın katılmaları ile grubun kadrosu güçlendirilir. O tarihlerde hiçbir eğlencesi bulunmayan halk, “Feveranlar”ın müzik yaptığı gazino, park, sinema gibi yerlere giderek onları ilgiyle izliyordu. “Feveranlar” sadece Magosa bölgesinde değil Ada’nın dört bir yanında konserler vermekte idiler. “Feveranlar” grubu, 1968 yılında Magosa bölgesinde Hisar Altı Müzik Yarışmasının yapılmasına öncülük etmişlerdir. “Feveranlar”, Türk Hafif Müziği dalında yapılan yarışmada birinci olmuşlardır. Grup sürekli olarak kendini yenilemiş ve müzik çalışmalarını zenginleştirmeye çalışmıştır. Bunlar arasında, Türkçe sözlü yabancı parçaların seslendirilmeye başlanması ve grubun nota ve piyano dersleri almaya başlaması yer almaktadır. Grup daha sonra elemanlarının üç tanesinin eğitim amacıyla Ada’dan ayrılmasıyla 1968 yılında müzik yaşamına son vermiştir⁴².

⁴² Çakmak, Hasan, “Senkop”, Ortam Gazetesi, 29 Haziran 1998, s.6

1.3.12. Esenler

1972 yılında kurulan “Esenler” grubu, daha önce Bando Grubu’nda yer alan Ahmet Ese, Mazhar Halil (Özkol), Hasan Çelik ve Koray’dan oluşmaktaydı. Grup ilk programlarını yazlık Mücahit Gazinosu’nda gerçekleştirmiştir. “Esenler” yıllarca askerin moral gecelerinde ve halka açık konserler vermiştir. Grup elemanlarının ikisinin eğitim amacı ile Ada’dan ayrılması nedeni ile grup ilk kuruluşundaki çizgiden uzaklaştığı gerekçesiyle “Esenler” ismini kullanmadan Mücahitler Gazinosu’nda yıllarca müzik çalışmalarına devam etmişlerdir. 1973 yılından 1985 yılına kadar “Site Orkestrası” olarak Mücahitler Gazinosu’nda program yapmışlardır⁴³.

1.3.13. Serüvenler ve Black Boys

Müzik yaşamına 1971 yılında başlayan “Serüvenler” grubu Reşat Akar, Mehmet Akansel, Civan Mert, Elmas ve Turgay’dan oluşmakta idi. Grup ismini maceraya olan ilgilerinden dolayı “Serüvenler” diye seçmişlerdi. İki yıllık bir çalışmadan sonra grup dağılmış ve yeni elemanlar ve yeni bir isimle yine çalışmalarına devam etmişlerdir. Bu yeni grubun adı “Black Boys” olmuştur. “Black Boys” grubu Reşat Akar, Mustafa Akar, Caner Ilgar ve Ahmet Ese’den oluşmuştu. Grup Kıbrıs’ın çeşitli yerlerinde konserler vermiş ve halka açık eğlence yerlerinde çalışmışlardır. Grubun çalışmaları ancak iki yıl sürmüş ve daha sonra grup dağılmıştır⁴⁴.

1.4. 1975 - 2001 Yılları Arasında Kurulan Müzik Grupları

1974 yılından itibaren Türkiye ile olan yakın ilişkilerin etkisiyle de müzik grupları kaset ve CD çalışmalarını Türkiye’de yapma imkanı bulmuşlardır. Gruplar ayrıca, Türkiye’den gelen sanatçılara da başarıyla eşlik etmişlerdir.

⁴³ Çakmak, Hasan, “Senkop”, Ortam Gazetesi, 8 Mart 1999, s.6

⁴⁴ Çakmak, Hasan, “Senkop”, Ortam Gazetesi, 31 Ağustos 1998, s. 6 - 7

Grupların birçoğu düğünlerde çalmakta ve buradan az da olsa bir gelir elde etmektedirler. Kıbrıs'ta düğünlerde grupların müzik icra etmesi geleneksel hale gelmiştir. Gruplar her ne kadar 1980'li yıllara kadar ilkel şartlarda bir teyp ile kayıt yapmışlarsa da, şimdi artık sponsor aracılığı ile veya kendi girişimler ile Türkiye'de ve ülkemizde bulunan az sayıdaki stüdyolarda kendi beste çalışmalarını içeren kaset ve CD kayıtları yapabilmektedirler. 1999 yılına kadar yerli sanatçı ve grupların toplam on CD'ye imza attıklarını görürüz. Bunun yanında birçok kaset çalışması da yer almaktadır.

1.4.1. Beyarmudu Çile

1974 Barış Harekatı öncesi kısa bir dönem ve Barış Harekatı'ndan sonra her ne kadar Ada'daki sosyal faaliyetlerde bir durgunluk yaşanmışsa da kısa süre içerisinde bazı faaliyetler yeniden canlanmaya başlamıştır. 1975 yılında Beyarmudu köyünde kurulan "Beyarmudu Çile" adlı grup bu faaliyetlerden bir tanesidir.

"Beyarmudu Çile" grubu Ziyad Düzova, Ali Hocalar, Ali Özoğul ve Mustafa Talat'tan oluşmakta idi. Grup 1980 yılına kadar elemanlarında hiçbir değişikliğe uğramadan çalışmalarına devam etmiştir. O yıllarda başka bir grubun da bulunmaması nedeniyle Beyarmudu köyündeki ve çevre köylerdeki tüm düğünlerde "Beyarmudu Çile" grubu çalmaktaydı. "Beyarmudu Çile" grubu düğün ve kına gecelerinde sadece Hafif Batı müziği değil Kıbrıs Türk folk müziğini de çalışmalarına eklemiş ve köy, köy gezerek bu çalışmalarını sergilemişlerdir⁴⁵.

"Beyarmudu Çile" grubu 1986 yılında grup içinde yaşanan huzursuzluklar nedeni ile ikiye ayrılmıştır. Bu tarihe kadar pek fazla değişikliğe uğramadan sürdürülen çalışmalar artık yeni elemanlarla sürdürülmeye başlanır. Gruptaki eski elemanlardan Ziyad Düzova ve Ali Özoğul gruba Hüseyin Özoğul ve Engin Çaplı'yı da alarak yeni bir kadro oluşturmuşlardır. Grup bu kadro ile iki yıl daha çalışmalarını devam ettirmiştir. 1988 yılında Engin Çaplı ve Hüseyin Özoğul'un eğitim amacıyla gruptan

⁴⁵ Çakmak, Hasan, "Senkop", Ortam Gazetesi, 30 Kasım 1998, s.6

ayrılmasıyla gruba yeni elemanlar alınır ve grup çalışmalarını 1994 yılına kadar sürdürür. Ziyad Düzova grubun dağılmasının nedeni olarak grup elemanlarının üzerlerine düşen görevleri yerine getirmemeleri ve gerekli fedakarlıkları yapmadıklarını göstermektedir⁴⁶. Grup esasen yaşadığı huzursuzluklar, elemanların çeşitli nedenlerle gruptan ayrılmaları ve diğer bir takım engellere rağmen yaklaşık 19 yıl müzik çalışmalarını devam ettirmiştir. Grubun çalışmaları Kıbrıs Türk müziği içerisinde önemli bir yeri vardır. Grupların yaygın olarak düğünlerde çalmaları ve Kıbrıs Türk Folk müziği ile Hafif Batı müziğinin birlikte icra edildiği dönem 1975 yılında rastlamaktadır.

1.4.2. Girne Gelişim ve Grup NET

1976 yılında Girne Anafartalar Lisesi'nde okumakta olan sekiz gençten oluşan "Girne Gelişim" elemanları çalışmalarına ilk önce Bando grubunda başlamıştır. Grupta, Mehmet Şenay (Can Tufan), Niyazi Nasıfoğlu, Tayfun Atabey, Eralp Adanır, Osman Cankoy, Mehmetali Akçal ve Mehmet İslamoğlu yer almakta idi. Daha sonra Mehmet İslamoğlu ve Mehmet Şenay'ın gruptan ayrılmasıyla altı kişi olarak çalışmalarına devam ederler⁴⁷.

Grup ilk kasetlerini 1986 yılında Türkiye'de ADA Kasetçilik yapımcılığında çıkarmıştır. Dokuz parçanın yer aldığı kasette iki parça SILA 4'e diğer yedi tanesi ise "Girne Gelişim"e aitti. Bu kaset Kıbrıs'ta ve Türkiye'de 10 bin adet satmıştır. Daha sonra tahsil, askerlik ve göç gibi nedenlerle grup elemanlarının üç tanesi gruptan ayrılı ve grup üç kişi ile çalışmalarına devam eder. Bu üç kişilik grup ikinci kasetlerini çocuk şarkılarına ayırırlar. Grup 1989 yılında tekrar altı kişi olarak çalışmalarına devam eder ve "Cemre" isimli üçüncü kasetlerini de piyasaya sürerler. 1993 yılında ise ikinci çocuk albümü "Fidan"ı çıkarırlar. Albümdeki "Okulu Seviyorum" şarkısı TRT'deki bir yarışmada mansiyon ödülü kazanmıştır. 1994

⁴⁶ Çakmak, Hasan, "Senkop", Ortam Gazetesi, 7 Aaralık 1998, s.6

⁴⁷ Kıbrıs Gazetesi, 1 Temmuz 2000, s.8

yılından sonra ise grup elemanlarının çalışmalarını ayrı, ayrı yürütmek istemesiyle çalışmalarına son verir⁴⁸.

Üç arkadaş Niyazi Nasıfoğlu, Eralp Adanır ve Tayfun Atabey, aldıkları bir kararla müzik çalışmalarına “Grup NET” ismiyle devam etmeyi seçmişlerdir. Bu isim adlarının baş harflerinin yan yana gelmesiyle oluşmuştur. “Grup NET” ismiyle yaptıkları ilk albüm “Bir Tutam Akdeniz” (1995), Kıbrıs’ın ilk CD çalışması olmakla birlikte Türkiye piyasasına da ADA Plakçılık tarafından kaset olarak satışa sunulmuştu.

“Grup NET”in çalışmaları “Bir Tutam Akdeniz” ile birlikte hem Kuzey Kıbrıs’ta hem de Türkiye’de satışa sunulmaktaydı. İlk albümlerinin ardından Kıbrıs’ta CD olarak, Türkiye’de ise Raks-Marş etiketli kasetleri “Çizgi Ötesi” (1998) ile adlarını yine duyurmuşlardır. “Grup NET”in üçüncü CD çalışması ise Haziran 2000’de “Kıbrıs’ın Şarkıları” ismiyle satışa sunuldu.

“Grup NET”, bir çok ulusal ve uluslararası yarışmalara da katılmıştır. Özellikle KKTC’deki yarışmalarda birçok birincilik alan grup yaptıkları müzikle de Kıbrıs Türk Pop müziğine yeni açılımlar getirmiş, Kıbrıs ve Türkiye radyo ve televizyon kanallarına birçok kez konuk olmuşlardır⁴⁹.

1.4.3. Gölgeler

“Gölgeler” grubu 1980 yılında İskeleli dört arkadaş tarafından kurulmuştur. Grup elemanları Ayhan Başkal, Mustafa Uluel, Mustafa Koyutürk ve Mehmet Ersen’den oluşmakta idi. Gölgeler grubu kurulmasından kısa bir süre sonra Ada çapında konserler vermeye ve otel ve barlarda çalışmalar yapmaya başlamışlardır. “Gölgeler” grubu bununla birlikte 1980 yılında Yeni İskele Müzik Festivali çerçevesinde düzenlenen yarışmada orkestralar dalında üçüncü olmuşlardır. Yarışmaya söz ve müziği Ayhan Başkal’a ait “Babutsalar” adlı parçayla

⁴⁸ a.g.g., s.8

⁴⁹ Eralp Adanır ile söyleşi, 4 Mart 2001

katılmışlardı. Bu parça dışında “Gölgeler” grubu, “Sevince”, “Bitmeyen Acı” ve “Garipler” adlı besteleri de Türk müziğine kazandırdıkları parçalar arasındadır⁵⁰.

“Gölgeler” grubunun yapmış olduğu beste çalışmaları BRT tarafından ilgiyle karşılanmış ve kayıtlarının yapılması için kendilerine teklifte bulunulmuştur⁵¹. Bestelerinin kayıtlarını tamamen canlı olarak yapan “Gölgeler” grubu, Bayrak Radyo Televizyonu’ndaki bu çalışmalarıyla seslerini daha geniş kitlelere duyurma imkanı bulmuşlardı. Bayrak Radyo ve Televizyonu’nda böyle çalışmaların yeni olması bakımından bu önemli bir dönüm noktasını oluşturmaktadır. BRT tarafından kayıtları alınan besteler eskiye oranla radyoda daha sık çalınabilmekte idi.

Grup ilk kaydını 1980 yılında bir teyp ile ilkel şartlarda gerçekleştirmiş ve bu kayıtlarla radyo programlarına çıkmışlardı. Grup yetersiz alet ve imkanlarını zorlayarak Türkiye’den Kıbrıs’a konser vermeye gelen Nurhan Damcıoğlu’na başarıyla eşlik etmişlerdi. Grubun elemanlarının arada bir değişmesine rağmen, grup çalışmalarını on yıl kadar süreyle devam ettirmiş, 1990 yılında grup elemanlarının çoğunun yurt dışına göç etmesi ve kalanların da beste çalışmalarına yoğunluk vermesiyle çalışmalarına son vermiştir⁵².

1.4.4. Oksijenler

1981 yılında müzik çalışmalarını farklı ortamlarda sürdüren dört gencin bir araya gelmesiyle Lefkoşa’da oksijenler grubu oluşmuştur. Bu grup Mehmet Taşçı, Hasan Akar, Yıldıran Taşçı ve Civan Mert’ten oluşmakta idi. “Oksijenler” grubu daha çok rock tarzı müzik yapmakta idi. Grup çalışmalarını altı yıl boyunca devam ettirmiş ve 1987 yılında, piyanist şantörlerin artması nedeni ile iş azlığının olması ve beraberinde de maddi sorunların baş göstermesi ile dağılmıştır⁵³.

⁵⁰ Çakmak, Hasan, “Senkop”, Ortam Gazetesi, 18 Mayıs 1998, s.6

⁵¹ a.g.g., s.6

⁵² a.g.g., s.6

⁵³ Çakmak, Hasan, “Senkop”, Ortam Gazetesi, 1 Haziran 1998, s. 6

1.4.5. SOS

Grup SOS 1985 yılında Mehmet Zeyin, Oktay Karani, Mehmet Şinasi, Salih zorlu ve Muhittin Yangın adlı beş Güzelyurtlu arkadaşın bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Grubun ilk kaset çalışması 1992 yılında “Kalbimizdeki Prensese” adlı albüm çalışması idi. Kaset çalışması sırasında gruba takviye olarak Ersen Sururi ve Mert Güvener de katılmışlardı. Grubun yaşam felsefesi, “BAKIŞ GELECEKTE AMAÇ İSE, SEVGİ ANAHTARIMIZ OLMALIDIR”. “SOS” çalışmalarını hep bu felsefeye göre sürdürmüştür. Kasette on şarkı yer almıştır.

Grup 1989 yılında Cem Karaca'nın organize ettiği “Altın Çınar Müzik Yarışması”nda “Bir arada” ve “ Kardeşliğimiz Sürecek” isimli şarkılarıyla ülkemizi temsil etmişlerdir⁵⁴. SOS grubu çalışmalarını halan devam ettirmektedir. Grubun (1992) yılında çıkardığı KALBİMİZDEKİ PRENSESE adlı bir de kasetleri vardır. Grup şu anda Kemal Ruso, (solist), Kamil Atik, Mehmet Özçelik, Emir Kasapoğlu ve Ulun Cam, Barış Batman ile çalışmalarını sürdürüyor.

1.4.6. Jazz Mania

“Jazz Mania”, isminden de anlaşılacağı gibi jazz türü parçaları seslendiren bir grup idi. “Jazz Mania” jazz tutkunu anlamını taşımaktadır. Grup 1985 yılında Turgut Karagil, Gürsel Güngör, Harber Akbay ve Mete Denizer adlı gençlerden oluşmakta idi.

Grup elemanları halkın ve Kıbrıs'taki bazı müzisyenlerin teşvikiyle 1997 yılında beste çalışmalarına başlamıştır. Bundan yola çıkarak, üç bestelerini kayda alarak radyo aracılığıyla dinleyicilere ulaştırmışlardır. Halkın olumlu tepkisiyle kaset çalışmasına girmek istemişlerse de sponsor bulamadıkları için bu çalışmalarını tamamlayamamışlardır. 1997 yılında “Güzelyurt I. Müzik Festivali”nde en iyi beste, en iyi vokal, en iyi enstrümantal ve en iyi grup dallarında ödül almışlardır. “Türk

⁵⁴ Çakmak, Hasan, “Senkop”, Ortam Gazetesi, 20 Nisan 1998, s.6

Cumhuriyetleri Müzik Yarışması”nda da sözleri Koray Çapanoğlu’na, müziği “Jazz Mania”ya ait “Sevda Gözlüm” şarkıları ile KKTC’yi temsil etmişlerdir. Grubun kaydı tamamlanmış dört şarkısı bulunmaktadır⁵⁵.

1.4.7. Gazi Set

“Gazi Set” grubu Lefke bölgesinde yaşamakta olan Cemal Özgürsel, Kazım Özalp, Hüseyin Yücelten, Tarık Arsal ve Aygün Özister tarafından kurulan bir müzik grubudur. “Gazi Set” grubu Kıbrıs Türk müziğini ve kültürünü ön plana çıkaran ve bestelerinde bu motifleri işleyen bir gruptu. Zaman, zaman bestelerinde batı müziği sentezini de kullanmaktadır.

Grubun 1983 yılında ilk kasetleri “Portakal Atışalım”ı çıkarmışlar ve büyük ilgi görmüşlerdir. Başarılı çalışmalarının devam etmesiyle üç yıl sonra ikinci kasetleri “Canım Kıbrısım”ı çıkardılar. Her iki kasetleri de yaklaşık bin adet satış yapmıştır. Bu da Kıbrıs için önemli bir rakamdır. 1988 yılında da “Salamis” adlı üçüncü kasetlerini çıkarmışlardır. Grup elemanları 1993 yılında çalışmalarını bireysel ve ikili olarak devam ettirmek amacıyla gruptan ayrılmışlardır. Grup dağılmadan önce “Türk Devletleri Şöleni”nde KKTC’yi temsil etmiştir⁵⁶.

1.4.8. Güzelyurt Gelişim

“Güzelyurt Gelişim” 1981 yılında Akdeniz ve Kıbrıs ezgileri ve kendi bestelerini seslendirmek ve Kıbrıs türkülerini yeniden düzenleyip sunmak amacıyla kurulmuştur. Grup Halil Akansel, Hasip Akgürgen, Aygün Özister, Mustafa Tozakı ve Feridun Işman’dan oluşmakta idi. Grup 1985 - 1993 yılları arasında, “Vasiyet”, “Gelmesen de Olur”, “Sevgiliye” ve “Yok Edin” adlı dört kaset çalışması yapmıştır. 1988 yılında Türkiye’deki “Modern Plak Şirketi” tarafından “Sevgiliye” kasetleri yirmi bin adet olarak piyasaya çıkmıştı. Daha sonra şirket sahibinin ölmesiyle bu

⁵⁵ Çakmak, Hasan, “Senkop”, Ortam Gazetesi, 15 Şubat 1998, s. 6

⁵⁶ Çakmak, Hasan, “Senkop”, Ortam Gazetesi, 23 Mart 1998, s. 6

çalışma sonuçlanamamıştır⁵⁷. “Güzelyurt Gelişim” 1993 yılına kadar geri de birçok eser bırakarak çalışmalarına son vermiştir.

1987 yılında “2. Akdeniz Şarkı Yarışması”nda toplanan 50 kadar yerel beste İstanbul’da usta müzisyenler tarafından değerlendirilmiştir. Söz ve müziği Musatfa Tozakıya ait olan “Sevgiliye” isimli eser yarışma için uygun bulundu. Gerek yarışma gerekse “Sevgiliye” isimli eser “Güzelyurt Gelişim”e ve çalışmalarına yeni bir soluk getirmiştir. Bunun yanında Türkiye’nin tek televizyon kanalı olan TRT tarafından “Güzelyurt Gelişim” Ankara’ya çağrılarak program çekimleri yapılmıştır.

“Güzelyurt Gelişim” birinci ve ikinci kasetlerini, Güzelyurttaki çalışma odalarında ilkel şartlarda gerçekleştirdikleri kayıtla sonucu piyasaya sürmüşlerdir. Üçüncü ve dördüncü kasetlerini ise Lefke Gazi-Set Stüdyosu’nda gerçekleştirmişlerdir⁵⁸.

1.4.9. El - Haj

Grup “El - Haj”, Beyrutlu bir baba ve Kıbrıslı bir annenin çocukları olan Muhammed ve Halil El - Haj kardeşlerin oluşturdukları bir gruptur. El - Haj kardeşler daha önce 1988 yılında “Girne Gençlik” grubunu kurduktan sonra çalışmalarına bu grupla başlamışlardır. El - Haj kardeşlerin çalıştığı ikinci grup ise 1993 yılında kurulan “Ekzotik” grubudur.

“El - Haj” grubu 15 ay gibi kısa bir sürede üç enstrümantal albüm çıkararak Kıbrıs’ta bir ilke ve rekora imza atmışlardır. Bu albümün altyapı ve kayıt çalışmalarının tamamını İstanbul’da gerçekleştirmişlerdir. “El - Haj” kardeşler Kıbrıs’ta ilk Remix parçayı yapmışlardır. Bunun yanı sıra Batı’ya yönelik ilk enstrümantal albümün de sahibidirler. Piyasaya sürmüş oldukları albümlerin tamamını sponsorlar sayesinde çıkaran El - Haj kardeşler birçok ödüle de sahiptirler. Bunlar arasında; 1990 yılında en iyi müzik topluluğu üçüncülük ödülü, 1994 ve

⁵⁷ Kıbrıs Gazetesi, 6 Mayıs 2000, s., 8

⁵⁸ Çakmak, Hasan, “Senkop”, Ortam Gazetesi, 4 Mayıs 1998, s. 6

1995 yıllarında en iyi grup ödülü (Ekzotik) ve 1998 yılında en iyi enstrümantal albüm ödülüdür. →

1.4.10. Traffic

Grup "Traffic" 1989 yılında Celil Ozanalp, Cengiz Ozanalp ve Kani Doğu'nun bir araya gelerek "Gardaşlar" grubunu kurması ile ilk tohumlarını atmıştır. Daha sonra 1995 yılında gruba Ali Akımcı ve Denizler Şehitoğlu katılmıştır. Grup 1998 yılında ismini "Traffic" olarak değiştirmiş ve bu tarihten itibaren bu isimle çalışmalarına devam etmiştir. Aynı yıl dört parçalık bir CD'yi piyasaya sürmüşler ve dinleyenler tarafından büyük ilgi görmüşlerdir. Özellikle, sözü ve müziği Celil Ozanalp'e ait "Dağlar mı Yollar mı" adlı parça uzun süre radyo listelerinde kalmıştır. Kıbrıslı dergisi tarafından düzenlenen "1998 Yılın Sanatçıları" araştırmasında "Yılın En İyi Topluluğu" ve "En İyi Şarkı" dallarında ödüle layık görülmüştür. YDÜ tarafından düzenlenen "99 Yılın En İyileri" anketinde halk tarafından "En İyi Yerli Grup" ve "Şarkı" dallarında yine ödül aldı. 31 Aralık 1999 tarihinde TRT'nin yılbaşı programında "Dağlar mı Yollar mı" şarkısıyla tüm Avrupa ve Asya'ya sesini duyuran Grup "Traffic", Türkiye'den gelen birçok sanatçıya da başarıyla eşlik etmiştir

Grup bu yıl "Traffic 2001" adı altında on parçalık CD ve kasetini piyasaya sundu. Grup, CD'lerini tanıtım konserlerinde, tüm bu çalışmalarında disiplinin ve kaliteli müzik yapmanın kendileri için önemli olduğunu ve başarılarını buna borçlu olduklarını belirtmiştir. Grubun CD ve kaset çalışmaları Kıbrıs'ta NET Stüdyolarında gerçekleştirilmiştir⁵⁹.

⁵⁹ Kıbrıs Gazetesi, s. 22

1.4.11. Aşka Özlem

1983’de kurulan Aşka Özlem Tarık Fırat ve Veli’den oluşuyordu. Daha sonra Hasan Abahorlu ve Flüt’de Burak Gruba katılmasıyla grup 5 kişiye ardından solist olarak Arda’nın ve Saksafonda Oytun katılımıyla grup’ta bir gelişme görülür. Aşka Özlem’in zaman zaman eleman değişikliğine uğramasıyla belli bir eleman sayısı var denilemez. Ancak şu anda Aşka Özlem Mete, Veli ve Tarık’tan oluşuyor. Aşka Özlem 1999’da Aşka Özlem adı altında ilk Albümünü çıkardı. 2001’in Şubat ayında “Romeo ve Juliet” adlı albümleri çıktı. Şu anda Türkiye’de barlarda ve Haluk Levent turnelerinde ön grup olarak yer alan Aşka Özlem Kıbrıs’ta radyolar tarafından çalınan parçalarının telif haklarını SOS Çocuk Yurduna bağışladı. Ancak grup bu bağışın yeterli olabilmesi için radyonun kendi şarkılarını daha fazla çalmaları istemindedirler.

II. Bayrak Radyosu’nun Gruplara ve Müzik Çalışmalarına Etkisi

1964 yılında Rumların Türklere karşı yaptıkları haksızlıkları dünyaya duyurmak ve siyasi gelişmeleri halka duyurmak amacıyla kurulan Bayrak Radyosu, 199-66 yılına kadar aynı kanaldan üç ayrı dilde (Türkçe, İngilizce ve Rumca) yayın yapmakta idi. Ancak Bayrak Radyosu 1967 yılından sonra yayın saatini günde on saate çıkarmış ve Türkçe yayını İngilizce ve Rumca yayınlarından ayırarak iki ayrı kanaldan yayın yapmaya başlamıştır⁶⁰. Ayrıca bu tarihten itibaren Bayrak Radyosu yayınlarında eğitim, kültür ve eğlence programlarına da yer vermeye başlamıştır.

Bayrak Radyosu 1974 Barış Harekatı’na kadar geçen sürede düzenli olarak gelişmiş ve yayınlarını iyileştirmiştir. 1974 yılında ise radyo on altı buçuk saat yayın kapasitesine ulaşmıştır⁶¹. Bu da o dönemdeki savaş sonrası şartlar göz önünde tutulduğunda önemli bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Bu gelişme Kıbrıs Türk

⁶⁰ Saygılı, Neriman, “KKTC’de Bayrak Radyosu”, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 1990, s. 3

⁶¹ a.g.e., s.4

toplumunun hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Bayrak Radyosu halkın moralini yüksek tutmak bakımından savaş öncesi ve sonrası önemli bir rol üstlenmiştir.

1983 yılından önce Bayrak Radyosu'nun en önemli işlevi Kıbrıs Türk halkının davasını dünyaya duyurmaktı. Türklere karşı propaganda yayını sürdüren Kıbrıslı Rumlara ait Rum Radyosu'nun dinlenmemesi ve Türklerin tümünün Bayrak Radyosu'nun yayınlarını dinlemesini sağlamak amacıyla Türkçe sözlü müzik yayınlarına ağırlık verilmişti⁶². Daha sonra ise radyodaki programlar arasında müzik yaklaşık yayınların %50'sini oluşturmaya başlamıştır. 1987 yılında Bayrak Radyosu radyo yayınları türlerinin yüzdelik oranını saptamak için bir istatistik yapılmıştır. Bu istatistiğe göre eğitim-kültür yayınları % 14.86, drama yayınları % 2.65, eğlence yayınları %21.03, haberler % 4.86, spor %0.41, reklamlar % 10.28 ve müzik programları ise %45.91 olarak saptanmıştır. müzik programları ise %45.91 olarak saptanmıştır⁶³. Bayrak Radyosu bu tarihlerden itibaren, Kıbrıs Türk halkının moralini yüksek tutmak ve davasını dünyaya duyurmanın yanı sıra eğlence ve müzik gereksinimini de karşılamaya başlamıştır.

Bayrak Radyosu 1964 - 1974 yılları arasında halkın Kıbrıs davasına karşı bilincini sürekli canlı tutarken kısıtlı olan teknik imkanları ile de yayın saatlerini artırmaya çalışmıştır. Yine kısıtlı olan yetişmiş personel sayısına göre programlarını sürdürmeye çalışmıştır. Bununla beraber maddi sıkıntılar da radyonun yayınlarında zaman, zaman olumsuz etki yapmıştır. Vericiler, antenler, yayın cihazları, bantlar, yansıtıcılar gibi teknik donanımı sürekli olarak yenilemek o yıllarda ambargolar altında ve Ada'nın %3'lük enklavlarında yaşamaya mecbur edilmiş Kıbrıslı Türkler için bir takım maddi sıkıntıları da beraberinde getirmekte idi.

Tüm bu şartlar altında Bayrak Radyosu, elindeki imkanları çerçevesinde, plak ve kasetler temin etmeyi ve bant kayıtları yaparak kendi arşivini oluşturmayı zaman içerisinde başarmıştır. Özellikle, Hafif Batı Müziği, Türk Hafif Müziği ve Türk Halk Müziği dallarında o yılların şartlarına göre iyi bir arşive sahipti.

⁶² a.g.e., s. 5

⁶³ a.g.e., s.26 - 27

O yıllarda Kıbrıs Türk müzik gruplarının yeterince kaset ve plağı olmayışı nedeniyle, Bayrak Radyosu kendi imkanları çerçevesinde yerli müzik gruplarının parçalarını kendi stüdyolarında bantlara kaydederek daha geniş dinleyici kitlesine ulaştırmayı amaçlamıştır. Bu çalışmalar o dönemde seslerini duyurmak için kısıtlı imkanları olan, kendi bölgelerinde icra ettikleri müzikle ve zaman, zaman Ada çapında düzenledikleri konserlerle adlarını duyurmaya çalışan, ilkel şartlarda ancak bir teyp ile kayıtlar yapabilen müzik grupları için önemli sayılabilecek çalışmalarıdır.

Bayrak Radyosu'ndaki ilk bant kaydı 1964 yılında Ahmet Belevi isimli sanatçının seslendirdiği dokuz şarkı için yapılmıştır. C - 8 Bandı'nda Ahmet Belevi'nin, "Beyaz Gül", "İstersen Sevme Beni", "Johnny Gitar", "Havanigila", "Hayatım Sevgilim", "Hatırla Sevgilim", "Greenfields", "Dedim dedi" ve "Halimem" şarkılarının kaydı bulunmaktadır.

Daha sonra 1973 yılında "Enginler" grubunun seslendirdiği ve Alpay'ın şarkılarından oluşan bir kaydı bulunmaktadır. Q - 58 numaralı bu bant da üç şarkı yer almaktadır. Bu bantta kaydı bulunan şarkılar "Kalenin Bayır Düzü", "Köylü Kızı" ve "Gün Ola Devran döne"dir.

Bayrak Radyosu band kayıtları arasında 1973 yılında kaydı yapılmış "Güryeller" grubuna ait parçalar da yer almaktadır. Bu band kayıtları, "Güryeller" grubunun kendi bestelerini içermesi ve Kıbrıs Türk müziğine katkıları bakımından önemlidir. Q -57 numaralı bu bantta, "Günahım Ne ve "Gidersen" adlı besteleri yer almaktadır. Ayrıca 1969 yılında Londra'da kayıt yaptıkları LP 3200 numaralı plak da Bayrak Radyosu arşivinde yer almaktadır. Bu plakta grubun, "Dünya Son Bulsa da" ve "Leyla ve Mecnun" isimli besteleri yer almaktadır.

1975 yılında Q - 74 nolu band kayıtlarında "Fırtınalar" grubunun A. Cambaz'a ait "Sarhoş Olup unutsak", Ekrem Yeşilada'ya ait "Bahçelerde Gülümsün", İ. Çörekçioğlu'na ait "Akdeniz'in İncisi" ve Kamuran Aziz'e ait "Seni Orakta Gördüm" ve "Boğaz Zeybeği" adlı eserler yer almaktadır⁶⁴. Kıbrıs Türk Müziği

⁶⁴ BRTK Müzik Arşivi

bestelerinin bu şekilde derlenmesi ve dinleyiciye sunulması halk arasında ilgiyle karşılandığı gibi grupların çalışmalarının tanıtımı açısından da önemli idi.

1975 yılında “Rintler” grubunun şarkıları ise bant Q - 58’de yer almaktadır. Bu bantta “Özlem”, “Baflyım”, “Unutamam”, “Biricik Yurdum Kıbrısım” ve “Turnam” şarkıları yer almaktadır. Q - 74 nolu bantta ise “Son Kapı”, “Dünü Unut Yarına Bak”, “Sarhoşum Sarhoş”, “Gönül Sultanım”, “Elinde Bir Saz Olsa ve “Ben Baflyım” şarkıları yer almaktadır.

Daha sonra da “Gölgeler” grubuna ait “Sevince”, “Bitmeyen Acı”, “Garipler” ve Ayhan Başkal’a ait “Babutsalar” parçaları Bayrak Radyosu tarafından kaydedilmiş ve dinleyiciye sunulmuştur⁶⁵.

Bayrak Radyosu 1974 yılından KKTC’nin kurulduğu 1983 yılına kadar yayın saatlerini artırırken müzik programlarının yayın saatlerini de artırmış ve Türkiye sanatçılarının kaset, CD ve plak çalışmalarının yanı sıra yerli sanatçı ve gruplarının çalışmalarını da bünyesinde toplamayı hedeflemiş ve bu yönde çalışmıştır. 1983 yılından sonra ise yerli grupların Türkiye’de ve ülkemizde çıkardığı albümleri radyo dinleyicilerine iletmeye çalışmıştır. Ancak dinleyicilerin Türkiye sanatçılarına olan yoğun ilgi ve istekleri yadsınamayacak kadar önemlidir. Daha profesyonel ve popüler parçalar dinleyici tarafından her zaman talep edilmiştir. Bayrak Radyosu bu talepleri karşılarken, Kıbrıs Türk grup ve sanatçılarının çalışmalarını içeren programlar hazırlamıştır. Örneğin, sabah saat 07.30 - 09.00 arası yer alan “Güne Merhaba” programında yerel sanatçı ve gruplara ait parçalara sıkça yer verilmektedir. Kıbrıs’ı tanıtıcı programlarda yerli gruplara ait parçalar çalınmaktadır. Çiftçi ve köylüye yönelik programlarda da söyleşi aralarında bu eserlere yer verilmektedir. Bayrak Radyo 1 gün boyunca 25 - 30 adet yerli yapıta yer vermeye özen göstermektedir.

---

⁶⁵ BRTK Müzik Arşivi

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1. GÜNÜMÜZDE RADYOLARIN KIBRIS TÜRK MÜZİĞİNE VE TOPLULUKLARINA ETKİLERİ

1992 yılında (Özel Radyo-Televizyon Yasası'nın) yürürlüğe girmesiyle ülkemizde birçok radyo yayın hayatına girmiştir. Bu radyolar dinleyicilere değişik seçenekler sunmakla birlikte çok sesliliğe de katkıda bulunmuşlardır. Özel radyoların tümü FM Bandında yer almaktadır. Daha önce sadece Bayrak Radyo Televizyon Kurumu'nun bünyesinde olan Bayrak Radyosu 1 ve Bayrak Radyosu 2'ye Ek olarak bu tarihten itibaren ülkedeki radyo sayısı artmıştır. Bayrak Radyosu da FM Bandında "Bayrak FM"i yayına koyarak Bayrak Radyo 1 ve Bayrak Radyo 2 gibi kültür-sanat-egitim gibi unsurları içeren programlar yerine bu yeri radyo ile müzik-eğlence ağırlıklı programlar yayınlamaya başlamıştır.

Kıbrıs'ta 1992 yılından itibaren yayına giren özel radyolar ve frekansları şunlardır:

	Selvilitepe	Sıradağı
YDÜ	88.00	-
Akdeniz FM	88.6	105.5
First FM	90.0	95.1
Bayrak FM	92.1	98.1
SİM FM	98.6	103.7
Radyo Vatan	100.4	104.3
Kıbrıs FM	103.4	100.2

Bu radyolar 24 saat kesintisiz yayın yapmaktadırlar. Radyoların tümü daha çok haberler, müzik programları ve zaman zaman da söyleşilere yer

vermektedirler. Bayrak Radyo Televizyon Kurumu bünyesinde kurulan Bayrak FM ve Yakın Doğu Üniversitesine ait Yakın Doğu FM hariç diğer radyolar özel radyolardır. Tüm radyoların özellikle haber ve müzik programları dinleyiciler tarafından ilgiyle dinlenmektedirler.

Ülkemizdeki radyolar müzik konusunda dinleyicilere geniş bir yelpaze sunmaktadırlar. Türkiye’de satışa sunulan tüm kaset ve CD’ler anında radyolarımızda da yayınlanmaktadır. Kıbrıs Türk Pop Müziğinin radyolarımızda ne kadar sıklıkla çalındığı araştırıldığında ise bunun yeterli sıklıkta olmadığı ve bu konuda fazla belirgin bir yayın politikasının henüz izlenmemiş olduğu ortaya çıkmaktadır.

Bayrak FM radyosunda çeşitli programlar yer almaktadır. Bu programlar esnasında saatte en az iki tane Kıbrıs Türk Pop Müzik parçası çalma zorunluluğu vardır(36). Bu da gün boyu her program yapımcısının Kıbrıs Türk Pop parçasına yer vermesi anlamına gelmektedir. FM Bandında yayınlanan radyolar arasında Kıbrıs Türk Pop müziğine en fazla yer verenler arasında Bayrak FM de yer almaktadır. Özellikle Kıbrıs Türk müzik parçalarının çalınması ile ilgili bir yayın politikası olması önemli bir adımdır.

Radyodaki en çok dinlenen programlar arasında bulunan Cüneyt’in sunduğu “Cüneyt’in Cebi”, Sevcan Pakkanerin “Sarmaşık”, Burak’ın “Akdeniz Güneşi”, Şirin’in sunduğu “Şiriname” de Kıbrıs Türk Pop parçalarına diğer programlara oranla daha daha çok yer verilmektedir.

“Benim Pencereimde” ise verilere yer verilmekte ve bununla birlikte Kıbrıs Türk ezgilerine sıkça yer verilmektedir. Ancak tüm bunlara rağmen Kıbrıs Türk Pop parçalarına dinleyiciler tarafından fazla istek gelmemekle birlikte, gün boyunca da yayınlanan parçalar bu konuda yapılan çalışmalara oranla yetersiz kalmaktadır.

Kıbrıs FM’de zaman zaman çalınan Kıbrıs Türk Pop parçaları dışında bazı programlarda Kıbrıslı sanatçılara özellikle yer verilmektedir. Bunların başında

Beliz Öcan'ın hazırlayıp sunduğu "Misafirhane" adlı programda Kıbrıslı sanatçılara ve eserlerine sık sık yer verilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca "Gecenin Gizinde" ve "Gece Yolculuğu" programlarında da Kıbrıs Türk Müziğine ayrıca yer verilmeye çalışılmaktadır. Yine Kıbrıs FM'de Sevilay Sadıkoğlu'nun sunduğu "Yüreğimde Damlalar" programında kendi isteği doğrultusunda Kıbrıs Türk Pop'na yer vermektedir. Kıbrıs FM'de Kıbrıs Türk müziği ve gruplarına yönelik düzenli bir yayın akışı henüz uygulanmamaktadır.

Radyo Vatan'da da yine Kıbrıs Türk müziği ve gruplarına yönelik planlı bir yayın akışı olmamakla beraber bu eserlerin çalınması programcının isteğine bırakılmıştır. Radyo Vatan'da Ece Günser'in hazırladığı "Kuzey Rüzgarı" adlı program bir saat boyunca Kıbrıslı sanatçıların ve eserlerinin yer aldığı bir programdır. Programda çalınan parçaları programcı kendisi belirlemektedir.

Ayrıca Amber Eker'in hazırladığı "Düşler Sokağı", "Sinema Klübü" ve "Nostalji" programlarında program akışı içerisinde Kıbrıs Türk Pop müziğine yer verilmektedir.

First FM radyosunda günde yaklaşık 5-6 Kıbrıs Türk Pop müziği parçası çalınmaktadır. Radyonun Kıbrıs Türk Pop müziği çalınmasıyla ilgili herhangi bir yayın politikası yoktur. Burhan Cambaz'ın hazırladığı ve haftada bir yayınlanan "Gece Feneri"nde, Cemaliye'nin hazırladığı "Cemo" ve "Kahve Altı" programlarında Kıbrıslı sanatçılara ve eserlerine ara ara yer verilmektedir. Ali Dervişoğlu'nun hazırladığı "Deli Dolu" programında Kıbrıslı sanatçılara radyolar'daki diğer programlara oranla daha sık yer verilmektedir.

Yakın Doğu FM'de ise gün boyunca süren yayın akışında yerel sanatçıların eserleri ancak 5-6 tane çalınmaktadır. Sadece Fikriye Sonaroğlu'nun haftada bir hazırlayıp sunduğu programdan Kıbrıs Türk Pop müziğine yer verilmekte yerli sanatçılarla söyleşiler yapılmakta ve eserleri tanıtılmaktadır.

SİM FM'de de Kıbrıs Türk Müziği eserleri yeterli düzeyde çalınmaktadır. Radyoda kuşak program olarak sanatçılarımız söylüyor adlı 30 dakikalık

programda yerel sanatçılara yer verilmektedir. Ayrıca Yılkan Ağaoğlu'na ait "Cennet Adası" adlı program adından da anlaşılacağı gibi Kıbrıs ile ilgili bir program olup sadece Kıbrıs Türk Müziği parçalarına yer verilmektedir.

Radyoların hepsi de yeteri kadar yerli sanatçı ve eseri günlük yayın akışlarında çalamamaktadırlar. Bunun başlıca nedeni olarak da dinleyicilerden fazla talep gelmemesi neden olarak gösterilmektedir. Bazı radyolar ise bu konuda gerekli üretimin az olmasını neden olarak göstermektedirler. Ancak tüm bu gerekçelere rağmen radyoların çoğunda bu konuda düzenli bir yayın akışı olmayışı, bu konuya olan yaklaşımın daha titizlikle ele alınması gerektiğini göstermektedir.

MÜZİK ÜRETENLER DERNEĞİ (MÜDER)

Müder, müzikle uğraşan, besteler yapan ve üretenleri bir çatı altında toplayan, örgütlenmesini ve gelişmesini hedefleyen bir dernektir.

MÜDER'in açılımı, MÜZİK ÜRETENLER DERNEĞİ olup, Kıbrıs Türk sanatçı ve yazarlar birliği (KTSYB) bünyesinde kurulan şu anda bestecileri üye olarak kabul eden bir dernektir. Burada müzik üretenler ibaresi, BESTECİ'leri ön görmektedir. MÜDER 18/11/1997 tarihinde KTSYB 3. Olağanüstü Genel Kurulunda resmen kurulmuştur. Kurucu üyeleri, Kamuran Ebeoğlu, Mustafa Tozakı, Feridun Işıman, Aslı Giray Raman, Eran Raman'dır. Derneğin Amaçları şunlardır;

- 1) Kıbrıslı Türk bestecilerin aralarındaki dayanışmayı sağlamak.
- 2) Ürettikleri eserlerin gerek yurt içinde gerekse yurt dışında tanıtılmasını ve yayımlanmasını sağlamak için çabalarda bulunmak.
- 3) Kıbrıs Türk toplumunun ve Kültürünün gelişmesi için gerekli çalışmalarını teşvik etmek.

- 4) En geniş anlamda düşünce ve anlatım özgürlüğünün yerleşmesi ve yaygınlaşmasını savunmak ve bu uğurda uğraş vermek.

Bunların dışında Dernek Temel hak ve özgürlüklerle eş değerde Telif Haklarını savunmak ve telif hakkı sahiplerinin haklarının korunmasında öncülük etmektir. Dernek yöneticilerine çare Telif Hakkı, Fikir ve Sanat eserleri üzerinde yaratıcılarının sahip oldukları haktır. Telif ücreti ise eser sahibine, eseri resmi veya ticari olarak kullanıldığı zaman ödenen ücrettir.

Ülkemizde telif hakları yasası maalesef yoktur veya İngiliz döneminden benzeri bir yasanın var olduğu iddia edilsede bu gün geçerliliğini korumamaktadır. Telif hakları tüm dünyada hak sahiplerine yasalarla verilen bir haktır. Bu güne kadar ülke sanatçısına sanatın hiçbir alanında bu uygulanmamıştır. Yasası yoktur diyerek yıllarca bu hak göz ardı edilmiştir. MÜDER, bunun yalnızca bir ücret olayı olarak algılanmasını da istememektedir. MÜDER üyeleri buna ONORE EDİLME olarak bakmaktadırlar.

21 Temmuz 1997'de Resmi Gazetede yayınlanıp yürürlüğe giren Kamu ve Özel Radyo-Televizyon Yasası içerisindeki 38.Maddede şöyle denilmektedir. "Radyo ve Televizyon kuruluşları yayınlarında yer verdikleri eserlere telif hakkı öderler." Bu madde MÜDER üyelerinin bilinçli bir şekilde mücadelesi ve ilgili kişilerin desteği ile Yasa içerisine girmiştir.

MÜDER bugüne kadar tüm bu amaçları gerçekleştirmek için birçok girişimde bulunmuştur. Bunlardan bazılarının ele alınması Kıbrıs Türk Müziğinin bugün içinde olduğu durumu daha iyi yansıtmaları ve verilen uğraşları göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

Yayın Yüksek Kurulu üyelerine telif hakkı ödeme esas ve usulleri tüzüğünün bir an önce alması konusunda aciliyetini belirten bir yazı yazılıp 1998 yılında Yayın Yüksek Kurulu üyeliğine sunulmuştur. Ve bu konuda hazırlanan tüzük

taslağı Yayın Yüksek Kurulu üyelerine dağıtılmıştır. Müder'in öneri ve katkıları ile Yayın Yüksek Kurulu tarafından hazırlanan "Yayın Yüksek Kurulu Telif ve Yapımcı Haklarını Korumada Esas ve Usuller Tüzüğü" 6 Mayıs 1998'de Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. Bunun üzerine tüm radyolara "Telif Hakları Tüzüğü"nin onaylandığı ve sözleşme yapıncaya kadar kullanılan her şarkı için telif hakkının ödenmesi için çağrı yapılmıştır.

27/4/1999 tarihinde Bayrak Radyo Televizyon Kurumu ile Müder arasında telif hakları ile ilgili olarak sözleşme imzalanmıştır. Akdeniz FM, SİM FM, ES FM ve Kıbrıs FM ile görüşülüp sözleşme örnekleri bırakılmıştır. Yine aynı yıl tüm radyolara (30/6/99) telif hakları ile ilgisi olarak bir yazı daha gönderilmiş ancak hiç bir radyodan resmi bir yazı MÜDER'e gönderilmemiştir. Sadece Kıbrıs FM bu yazıya cevap vermiş ve Müder'le bu konuda bir sözleşme imzalamıştır. 4/4/2000 tarihinde de SİM FM ile bir sözleşme imzalanmıştır.

Yayın Yüksek Kurulu, 2000 yılı Ocak ayı içerisinde radyo temsilcileri ile MÜDER Başkanının katıldığı bir toplantı düzenlemiştir. Tüm radyolar bu toplantıya katıldılar. Radyoların "Telif Hakkı Tüzüğü"ne yaklaşımı olumlu olmuştur. Radyolar günde 20 eser çalmak için hemfikir olmuşlardır. Ancak bugün görülüyor ki bu anlaşmalar kağıt üzerinde veya sözde kalmış ve çoğu radyolar bu kararlaştırılan sayının altında yerli eserlere yer vermektedirler.

II. ANKET ÇALIŞMASI

100 kişi ile yapılan “Radyo’nun Kıbrıs Türk Pop Müziğine ve Gruplarına Etkisi” konulu anket soruları aşağıdadır.

Ankette sorulan sekiz sorunun Kıbrıs Türk Pop Müziğinin bugünkü konumunu değerlendirmek bakımından önemi ve bu çalışmaya paralel yansımaları önem taşımaktadır.

52 erkek ve 48 kadın arasında yapılan ankette, ankete katılanların birinci soruya cevapları şöyle olmuştur.

Sorunun c) hergün ve e) mümkün olan her an şıkları

Ankette sorulan sekiz sorunun Kıbrıs Türk Pop Müziğinin bugünkü konumunu değerlendirmek bakımından önemi ve bu çalışmaya paralel yansımaları önem taşımaktadır.

52 erkek ve 48 kadın arasında yapılan ankette, ankete katılanların birinci soruya cevapları şöyle olmuştur. Sorunun c) hergün ve e) mümkün olan her an şıkları olmuştur. Ankete katılanların 45 tanesi a) şıkkını 40 tanesi de e) şıkkını tercih etmiştir. Geriye kalan 15 kişi de a,b ve d şıklarını işaretlemişlerdir. Bu da bize ülkemizde radyonun yüksek oranda dinlendiğini göstermektedir.

İkinci soruda ise en çok dinlenen radyolar sırasıyla, Bayrak FM, Kıbrıs FM, Bayrak Radyosu 1, First FM, Radyo Vatan, Akdeniz FM, Yakın Doğu FM ve SİM FM. Bayrak FM ve Bayrak Radyosu I’in yayın akışlarında planlı bir şekilde Kıbrıs Türk Pop parçalarına yer verdiği göz önünde bulundurulursa bu Kıbrıs Türk Pop’u açısından önemli bir sonuçtur.

Üçüncü soruda ise ankete katılanların ağırlıklı tercihi haberler ve müzik programlarıdır. Ankete katılan erkeklerin 20 tanesi de spor programlarını da

işaretlemiştir. Aynı şekilde Eğitim-Kültür-Sanat programları da 25 kişi tarafından tercih edilmiştir. Müzik programları dinleyiciler tarafından sürekli tercih edilen programlardır.

Dördüncü sorudaki tercih edilen müzik türlerinden ise tüm yaş gruplarından 87 kişinin Türk Pop Müziğini dinlediğini ortaya çıkmaktadır. İkinci sırada ise Türk Sanat Müziği ve Türk Halk Müziği gelmektedir. Yabancı Pop Müziği ise 20 yaş grubu dinleyicileri tarafından tercih edilen müzik türüdür.

Kıbrıs Türk Pop Müziği ise değişik yaş gruplarından 30 kişi tarafından tercih edilmiştir. Bu da dinleyicilerin birçok müzik türü içerisinde Kıbrıs Türk Pop müziğini tercih etme oranını göstermektedir. Kıbrıs Türk Pop müziği değişik yaş grupları ve değişik meslekler tarafından tercih edilmekte ve dinlenmektedir.

Beşinci sıradaki radyolarda yeterince Kıbrıs Türk Pop Müziği parçası çalınıyor mu? Sorusuna ise ankete katılanların 22'si evet, 78'i hayır cevabı vermiştir. Dinleyicilerin çoğu Kıbrıs Türk Pop parçalarının radyolardan daha çok çalınmasını istemektedirler. Altıncı sorudan da evet çalınсын seçeneği 78 kişi tarafından tercih edilmiştir. Bu da Kıbrıs Türk Pop parçalarının radyolarda daha fazla çalınması karşısında dinleyicilerin bunları isteyerek ve severek dinleme oranının yüksek olduğunu göstermektedir. Radyoların Kıbrıs Türk Müziğini tanıtmaya ve yaymadaki işlevinin yetersiz olduğunu göstermektedir.

Yedince soruda en çok dinlenen gruplar sırası ile Grup Net, Traffic, Aşka Özelm, SILA 4, SOS, Gazi-Set ve SIS'dir. Anket'e katılanların 16 tanesi herhangi bir grup adı bilememektedirler. Ancak geri kalan 84 kişi yukarıdaki grupların en az 2 tanesini bildiklerini ve dinlediklerini yazmışlardır. Bu da Kıbrıs Türk Gruplarının toplum içerisinde yavaş da olsa yerini bulmaya başladığını göstermektedir.

Sekizinci sorudaki en çok dinlenen Kıbrıs Türk Pop parçaları ise sırasıyla “Dağlar mı Yollar mı”, “Sır”, “Köprüden Geçemedim”, “Dillirga”, “Gave İçtim Telvele”, “Akşamlar”, “Yine Seni İsterim”, “Kıbrısım”, “Zeytinden Aşımısın”, “Adalıyız Maviye” ve “Dönmeyeceğim”. Ankete katılanların birçoğu yukardaki sıraya göre parçaları bildiklerini ve severek dinlediklerini belirtmişlerdir. Bu soruda dikkat çeken en önemli husus yıllarca popüler olan parçaların ve son olarak oldukça başarı kazanan parçaların iyi bilindiğidir. Diğer parçalar ise kişilere göre değişmektedir. Ankete katılanların 22 tanesi bir grubu dinlediklerini yazmışlarsa da şarkı ismi bilmediklerini veya hatırlayamadıklarını belirtmişlerdir.

SONUÇ

“Günümüzde Radyoların Kıbrıs Türk Müziğine ve Topluluklarına Etkileri” konulu Tezim’de ele aldığım “Radyoların Teknik gelişimi ve ardından ülkemizdeki Radyoların Kıbrıs’taki müzik gruplarına etkilerini araştırdım. Yapmış olduğum çalışma sonucunda Radyonun kurulmasından günümüze kadar gelen zaman diliminde özellikle 1960 ve 1980’li yıllar arasında Müzik gruplarının yokluklar içerisinde tüm olanaksızlıklara karşı özveri, azim ve sadece müziğe duyulan sevgileriyle, hiç bir karşılık beklemeden verdikleri mücadele neticesinde, büyük başarı gösterdiklerini gözlemledim.

1980’li yıllar sonrası ise, Teknoloji’nin de ilerlemesiyle ve sponsörlük de dahil olmak üzere, grupların daha fazla imkanlara sahip olması, üretimi artmış ve daha fazla kaset, CD gibi kayıtların çoğalmasına olanak sağlanmıştır. Ancak, bununla birlikte, bireysel çalışmalarda da bir artış görülür. Grup çalışmaları zaman zaman bireyselleşir.

Motivasyon açısından düşünüldüğünde sanatçılar bugün bir çok imkana sahip olmasına rağmen, o yıllar göre daha az üretiyor ve daha az aktivitede bulunuyorlar. Ancak, Kıbrıs Türk Toplumunun, nüfus oranını düşündüğümüzde, 1980’li yıllardan sonra müzik adına üretilen eserlerin sayısı, yatsınamayacak kadar fazladır.

Radyolarda, bu eserlerin çalınmalarıyla ilgili olarak yaptığım araştırma sonucunda, 1992 yılından sonra Özel Radyo Televizyon Yasası’nın da yürürlüğe girmesiyle artan Özel Radyolara rağmen, Kıbrıs Türk Müziği parçalarının yeterli derecede çalınmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Radyolar, Kıbrıs Türk Müziğine talebin az olduğunu ve yeterli üretimin olmadığı gerekçesiyle, bu şarkılara çok fazla yer veremediklerini ifade ediyorlar. Ancak yapılan anket çalışmasında, dinleyicilerin %75’inin Kıbrıs Türk Pop Müziği şarkılarına daha çok yer verilmesini istediklerini ortaya çıkmıştır.

Radyoların üretim yapan sanatçı ve grupların eserlerini, daha düzenli bir yayın akışı içinde tanıtması ve bu konuyu daha titizlikle ele alması gerektiği de ortaya çıkmaktadır. Bu gün, bu konuda yeterli olmasa da düzenli yayın akışı olan Radyolar Bayrak FM ve Bayrak Radyo 1'dir. Onların da birer Kamu Radyosu olduğu göz önünde bulundurulursa, özel Radyoların bu konudaki yetersizliği ortaya çıkmaktadır.

Müzik Üretenler Derneği (MÜDER) 1997 yılından beri bu konuda titiz çalışmalar yapmaktadır. Telif hakları ve Kıbrıs Türk Müziğinin daha fazla çalınması uğraşı içerisinde olduğu görülmektedir. Ancak, bu konuda, Radyo Temsilcileriyle kurduğu temasda henüz bir sonuç elde edememiştir. Sadece belli bir dönemi için maddi ödenek yapılmı, ancak şu anda herhangi bir sözleşme imzalanmamıştır.

Kanımcı, kendi üretimlerimizi kitle iletişim araçları ve onları kamuoyuna aktarabilme adına, toplum olarak daha duyarlı davranır ve diğer şarkılar yanında, Kıbrıs Türk Müziğini bir nebze daha çok yayınlatabilirsek, üreten sanatçının daha da motive olmasını sağlayarak, hem onun üretiminin daha verimli olmasına, hem de kendi ürünlerimizin kökleşmesine katkı sağlamış olabiliriz.

Aksi takdirde, kendi özümüzün kaynağı olan bu şarkıların, kayboluşu ve Müzik Tarihimizin gelecek nesillere aktaramama durumunda kalınabilir düşüncesindeyim.

Eğer, toplum olarak kendi yaptıklarımızı önemsemez ve üzerimize düşeni yapma çabası göstermezsek, dünyanın, bizim yaptıklarımızla ilgilenmelerini beklemek anlamsız olur.

KAYNAKÇA

- ADANIR, Eralp, “Kıbrıslı Türklerde Müzik”, Dört renk matbaacılık, Lefkoşa, 1997
- ADANIR, Eralp, “Solfej” Kıbrıs Gazetesi, 1999
- ADANIR, Eralp, “Solfej” Kıbrıs Gazetesi,2000
- BRTK, “Müzik Arşivi” 2001
- ÇAKMAK, Hasan, “Senkop” Ortam Gazetesi, 1998
- ÇAKMAK, Hasan, “İnsanlarımız, Kıbrıs Türk Müzik Tarihinden Kesitler Ortam Gazetesi, 1999
- ÇELİKCAN, Peyami “Müziği Seyretmek” İstanbul Yayınevi, Ankara 1996
- DEDEÇAY, Servet S. “Kıbrıs’ta Enformasyon veya Yazılı ve Sözlü Basın”, Lefkoşa, 1988
- FEVZIOĞLU, Bülent “Bir Tutam Ezgi” Onsel Offset, 1995
- MÜDER Kuruluş Tüzüğü 18 Kasım 1997
- MÜDER 1999-2000 faaliyet raporu
- SAYGILI, Neriman,“KKTC’de Bayrak Radyosu” (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul 1990
- UYGUÇ, Ünal, Genç Ali “Radyo- Televizyon Haberciliği”, Avcıol Basım Yayın, İstanbul 1998

DİZİN

Adanır, E: 8,9,10,11,23

BRTK Müzik Arşivi: 37,38

Çelikcan, P: 3

Çakmak, H: 14,15, 19, 20, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 32, 33

Dedeçay, S: 4,5,6

Fevzioğlu, B: 23,24

İnternet Adresi: 1

Kıbrıs Gazetesi: 16,21,22, 33, 34

Ortam Gazetesi: 16, 17,18

Saygılı, N: 35,36

Uyguç, A: 1,2